БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, ХАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үндезилетингеН

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1955 СЕНТЯБРЬ 6 ВТОРНИК № 179 (3373)

Өртээ 20 коп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Вьетнамның Демократтыг Республиказының Президентизи болгаш Премьер-Министри Хо Ши Минге, Вьетнамның Демократтыг Республиказының Даштыкы херектер Министри Фан Ван Донгка 1 арын).

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ (1 арын).

Ажаап алыышкында кол чүве—кыска хуусаа болгаш чидириглер-биле демисел (1 арын).

М. Койденко. —Сүт саалдазының планын күүсеткен (2 арын).

Сталинград ГЭС-тин тудуунун бешчылы (2 арын).

Партия эге организацияларының отчётсонгулдалыг хуралдарының дугайында (2—3 арыннар).

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР (3 арын).

И. Лопсан. — Садыг ажылдакчыларының сонгаарладып болбас сорулгазы (3 арын).

В. Цыпкин.— Бот-онаалга үндүрүүнүн чыылдазынче болгаш чарыгдалынче кичээнгей салыр (3 арын).

Антонин Запотоцкийнин кадынын байдалының дугайында дыннадыг (4 арын).

Совет дайынчылар-биле Вена байырлажып турар (4 арын).

Парламентилер аразының эвилелиниң 44-кү конференциязының резолюциязы (4 арын).

Колхозтарны агрономия болгаш зоотехния талазы-биле хандырарын экижидер

Сөөлгү чылдарның дургузунда Коммунистиг партия болгаш Совет чазак социалистиг көдээ ажыл-агыйны улам ыңай көдүреринче угланган өлүг хемчегларни алган. Чугула хемчеглерниң бирээзи болза, көдээ ажыл-агый органнарының ажылын эде тургусканы болур, ол эде тургузуушкун көдээ ажыл-агыйның мергежилдиг тускай эртемниглерин ажыглаарын экижидер, колхозтарны, машина-трактор станцияларын болгаш совхозтарны удуртуруунун деңнелин бедидер сорулгалыг.

Партияның Төп Комитединиң сентябрь Пленумунун доктаалы-биле дүүштүр көдээ ажыл-агыйның район өргелелдери болгаш МТС-тернің участоктар четкизи дүшкен, а хосталган тускай эртемниглерни бүдүрүлгеге шуут доктаамал ажылдаар кылдыр чоруткан. Оон түннелинде колхозтарны агрономия болгаш зоотехния талазы-биле хандырары өлүг экижээн. Ам колхозтарда 133 мың хире агрономнар болгаш зоотехниктер ажылдап турар. Олар күш-ажылды организастаарын экижидер болгаш оон бүдүрүкчүлүүн бедидер талазы-биле колхозтарга улуг дузаны көргүзүп, механизаторларның болгаш колхозчуларның ажылын шын дүүштүрерин чедип ап, мурнакчы дуржулганы болгаш көдээ ажыл-агый эртеминиң чедишкиннерин бүдүрүлгеге нептередип турарлар.

Ам көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериниң ролю улам улуу-биле өскен. Партия болгаш чазак көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезиниң бүгү адырларын күштүг көдүрер талазы-биле кайгамчык улуг сорулгаларны колхозтарның мурнунга салган. Ол сорулгаларны чедишкиннигг шиитпирлээр төлөде, колхозтарны агрономия болгаш зоотехния талазы-биле хандырарын күштелдирер, көдөөде ажылдап турар бүгү тускай эртемниглернің ажыл-чорудулгазын экижидер херек.

Тускай эртемниглер боттарының сорулгаларын эки билген болгаш колхозтарның удуртукчулары-биле шын харылзааны турган шак ындыг колхозтарда бүдүрүлгени организастаары дыка экижээн, ховуларның дүжүттүүн болгаш ниитиниң мал ажылының продуктулуг чоруун бедидеринде чамдык чедишкиннер чедип алдынган деп чүвени дуржулга көргүзүп турар. Кубаньның, Украинаның, Сибирьниң болгаш чурттун өске-даа районнарының хөй-хөй мурнакчы колхозтарында тускай эртемниглер бүдүрүлгениң өзулуг организакчылары, көдээ ажыл-агыйда ажылдың чаа депшилгелиг арга-методтарының изиг пропагандистери болу берген.

Оон-биле кады колхозтарның агрономия болгаш зоотехния хандырылгазының талазы-биле көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериниң ажылында улуг четпестер бар деп чүвени демдеглезе чогуур. Ол четпестер хамыктың мурнунда чүде болуп турарыл дээрге, агрономнарның болгаш зоотехниктерниң өлөөн хөй кезээ колхоз бүдүрүлгезиниң ам-даа өзулуг организакчылары болбаанында, чер болгаш мал ажылының культуразын бедидерде колхозтарга дузаламчыны эвээш көргүзүп турарында, мурнакчы дуржулганы болгаш эртемниң чедишкиннерин кошкак пропагандалап, көдээ ажыл-агый практиказынга кошкак нептередип турарында болур.

Колхозтарда ажылдап турар агрономнар болгаш зоотехниктер боттарының хүлээлгелерин өзү барымдалаан байдал-биле көрүп, колхоз экономиказынче ханылап кирбейн база артель кежигүннериниң ортузунга организакчы ажылды багай чорудып турарының таварылгалары эвээш эвес. Хөй-хөй тускай эртемниглер эрги чанчылдарындан ам-даа адырылбаан,—боттарының шаг үеэнин хөй кезиин канцеляриялларга эрттирип, хову ажылының бригадаларына, мал ажылының фермаларына ховар барып турарлар.

МТС-тиң колхозтарда ажылдап турар агрономнарының болгаш зоотехниктериниң өлөөн хөй кезээниң багай ажылының кол чылдагаанларының бирээзи болза, ол тускай эртемниглериниң ажыл төлевириниң бар туруп турар системазы колхоз бүдүрүлгезин хөгжүдеринге, көдээ ажыл-агый артельдериниң акша болгаш натура орулгаларын көвүдериннге оларны материал талазы-биле сонуургалдыг болдурбайн турарында болур. МТС-тернің колхозтарда ажылдап турар тускай эртемниглериниң төлевирин чүгле күрүнеңиң күсели-биле чорудар чорук оларның күш-ажылын колхозтарның ажылының түңнелдери-биле бичии-даа холбаштырбайн турар. Төлевириниң ындыг системазы турда, агрономнар болгаш зоотехниктер боттарының ажылдап турар колхозтарында херектің байдалы дээш, көдээ ажыл-агый культураларының дүжүдүнүн болгаш мал ажылының продуктулуунун планнарын күүседири дээш шуут харыысалганы чүктевейн турарлар.

Колхоз хөренгилериниң күсели-биле хандыртының турган агрономнарның болгаш зоотехниктерниң чамдыызын МТС-тернің штаттарынче күрүнеден төлевир алыр кылдыр шилчиткениниң мырыңайла шын эвес практиказы өлөөн хөй областарда, крайларда болгаш республикаларда бар болган. Колхозтарның агрономия болгаш зоотехния хандырылгазының талазы-биле байдалды ол чорук чүгле экижиттээн эвес, а харын-даа өлөөн дорайтаткан.

Чер-черде тускай эртемниглерни удуртурунда улуг четпестерниң дугайын база чүгаалаар херек. Хөй-хөй партия болгаш совет органнар колхозтарда ажылдап турар агрономнарны болгаш зоотехниктерни шынында удуртпайн, оларның ажыл-чорудулгазын контрольдавайн, углап-башгавайн турарлар. Партия райкомнары болгаш оларның МТС-тер зоналарының талазы-биле секретарылары өлөөн хөй таварылгаларда көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглерин удуртурундан боттары чайлай бергеннер. Агрономнарның болгаш зоотехниктерниң кандыг-даа айтыышкыннарын район удуртукчулары херек чок черге күш чок болдуруп турарының фактылары ховар эвес. Колхоз бүдүрүлгезинде ажылдап турар тускай эртемниглериниң политиктиг кижизидилгезинче чогуур кичээнгей салынмайн турар. Партия райкомнары болгаш колхозтарның партия эге организациялары оларны хөй-ниитиниң идепкейлиг ажылынга четпес киириштирип турарлар.

Көдөөде барган агрономнарның болгаш зоотехниктерниң аразында чоокта чаа өөредилге черлерин доосхан аныяк тускай эртемниглер эвээш эвес. Олар практиктиг дуржулгазы чок болганындан чогуур бергедээшкиннерге таваржып, дуржулгалыг тускай эртемниглериниң болгаш колхозтар удуртукчуларының талазындан хүн-бүрүнүн дузаламчызын хереглеп турарлар. Ындыг турбуже, чамдык колхозтарның даргалары аныяк тускай эртемниглерге дуза көргүзериниң орнунга оларны шын эвес көрүп, баштаар черлериниң ажылынга идепкейлиг киржириңче оларны хаара туттпайн турар болгаш харын чамдыкта оларны колхозчуларның мурнунга көзүлдүрле багай көре бээр чоруктар бар. Аныяк агрономнарны болгаш зоотехниктерни ынчаар шын эвес көөр чорук-биле чер-черниң партия болгаш совет органнары эптежип турары дыка чиктиг.

ССРЭ-ниң Көдээ ажыл-агый министерствозу ол талазы-биле чүнү кылганыл ынчаш? Агроном болгаш зоотехник дугайында дүрүмнерни кылыры-биле ол кызыгаарланган, ол тускай эртемниглериниң эргелери болгаш хүлээлгелери ол дүрүмнерде ылаштыг шын кылдыр безин тодаргайлаттынмаан. Министерство оларга колхоз бүдүрүлгезиниң организакчылары болгаш техниктиг удуртукчулары болур рольду бербейн, харын чөвүлекчилериниң идепкей чок ролюн берип турар. Ол министерствонун удуртукчулары тускай эртемниглериниң мергежилин үргүлчү бедиринче, өң дээре агрономнарның, зоотехниктериниң, ветеринар өмчилериниң ажылының дуржулгазын түңнээринче болгаш пропагандалаарынче угланган хемчеглерни албайн турар.

Шуут колхозтарда ажылдап турар тускай эртемниглериниң амыырал чурттагазын таарыштырар дугайында шоолуг сагыш салбайн турар. Хөй-хөй агрономнар болгаш зоотехниктер бажыңнар-биле, транспорт-биле, одаар чүүл-биле мынчага чедип хандыртынмаан. Ол бүгү оларның практиктиг ажыл-чорудулгазынга саңлдарлыг болуп, оларның долу күштүг ажылдаарынга шаптык болуп турар.

Ол улуг четпестерни чайладыр база колхозтарның агрономия болгаш зоотехния хандырылгазын экижидер сорулга-биле СЭКП Төп Комитеди болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели агрономнарны болгаш зоотехниктерни МТС-тернің штаттарындан колхозтарже шилчидери эргежок чугула деп санаан. Колхоз бүдүрүлгезинге тускай эртемниглериниң практиктиг ажыл-чорудулгазын экижидеринче угланган тодаргай хемчеглер чогаатынган.

МТС-тернің штаттарындан тускай эртемниглерни колхозтарже шилчидер талазы-биле ажыл бо чылдың ноябрь 1-ге чедир доозулган турар ужурлуг. Оларны агрономнар, зоотехниктер, колхозтар даргаларының оралакчылары, бүдүрүлге бригаделарының бригадирлери болгаш мал ажылының фермаларының эргелекчилери кылдыр доктаамал ажылга хүлээп алырын колхозтарга сумелээн. Оон-биле холбаштыг колхозтарда ажылдап турар агрономнар болгаш зоотехниктер көдээ ажыл-агый артельдериниң кежигүннеринге кирип алырын ажыктыг деп санаан. Оларның күш-ажылының төлевирин тускай эртемниг кижи бүрүзүнүң тус-тузунда ажылының стажын болгаш мергежилин барымдаалап турган, колхозчуларның ниити хуралдарының шиитпирин ёзугаар доктаадыр. Оон аңгыда, агрономнар болгаш зоотехниктер үш чылдың дургузунда ай санында күрүне күселинден немей акша төлевирин алыр. Дөрүү чылдан эгелээш, колхозтарда агрономнарның болгаш зоотехниктерниң ажылдаарынга күрүне күселинден немей төлевирин соксадыр. Ол үеге чедир колхозтар тускай эртемниглериниң дузазы-биле быжыккан турар ужурлуг болгаш күш-хүнү долу деңзилиг болган турар ужурлуг. Ынчангаш агрономнарга болгаш зоотехниктерге колхозтар күселинден төлевир черле четчир болган турар.

Колхозтарның удуртукчулары болза, боттарының тускай эртемниглериниң дугайында улуг сагыш салып, оларның үреттүннелдиг ажылдаарынга таарымчалыг байдалдарны тургузар хүлээлгелиг. Колхозтар агрономнарга болгаш зоотехниктерге кодан кавызының участоктарын берип, чурттаар бажыңнар тудар болгаш мал садып алыр талазы-биле оларга дуза көргүзери эргежок чугула. Ол бүгү болза, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериниң бүдүрүлгечи ажыл-чорудулгазын экижидеринге идиг бээр.

Колхозтарда ажылдап турар агрономнарны болгаш зоотехниктерни удуртуруп шиитпирлиг экижидериң чер-черниң партия болгаш совет органнарынга, а ол ышкаш көдээ ажыл-агый министерствозунга Коммунистиг партияның Төп Комитеди болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели хүлээткен. Сорулга чүл дээрге, бүгү тускай эртемниглерни шын ажыглаары, агроном бүрүзү, зоотехник бүрүзү колхоз бүдүрүлгезиниң ёзулуг организакчызы болгаш техниктиг удуртукчузу болган турары болур. Партия организациялары колхозтарда ажылдап турар көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериниң идей-политиктиг кижизидилгезиниң талазы-биле ажылды күштелдирип, политиктиг өөредилгени организастап, оларның ажыл-ишчи мергежилин бедидеринге бүгү хемчеглер-биле идиг берип, оларны хөй ниити ажылынга кадбаа-биле хаара тудуп, районга, обласка, крайга болгаш республикага көдээ ажылагыйны хөгжүдериниң айтырыгларын чугаалажып көөрүнге киириштирер ужурлуг.

Көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери колхозтар удуртукчулары-биле кады, көдээнин бүгү ажыл-ишчилери-биле холхолдарындан туттунчуп алгаш, шөлдерниң дүжүттүүн болгаш мал ажылының продуктулуун чайгылыш чок бедидерин, ажыглалдыг үүс гектар чер бүрүзүнге көдээ ажыл-агый продуктуларын бүдүрерин бүгү хемчеглер-биле көвүдерин, күрүне планнарын долдур болгаш ажыр күүседирин чедип алырын оралдажыр ужурлуг.

Агрономнарның болгаш зоотехниктерниң хүндүлүг хүлээлгези—партияның болгаш чазактың оларга көргүскени бедик бүзүрелди шынзыктырар дээш бүгү-ле чүүлдерни кылыры болур.

(«Правданың» сентябрь 2-деги мурнуку чүүлү).

Совет Эвилелинде

Узбек ССР-ниң колхозтары болгаш совхозтары тараа белеткелдериниң күрүне планын хуусаа бетинде күүсеткен

Узбек ССР-ниң колхозчулары, МТС-тер болгаш совхозтар ажылдакчылары тараа база өске-даа көдээ ажыл-агый продуктуларын бүдүрерин көвүдедир талазы-биле СЭКП ТК-ның Пленумнарының шиитпирин күүсетпишаан, Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XX съездизинге төлептиг ужуражырынга белеткенмишаан, тараа белеткелиниң күрүне планын (рис-тиин киирбеске) хуусаа бетинде күүсеткен. Күрүнеге тараа дужаалдазы үргүлчүлеп турар.

СЭКП ТК-ның январь Пленумунун шиитпирин күүсетпишаан, республиканың колхозтары болгаш совхозтары мал ажылының продуктулуун бедиткен, ол чорук бо чылын күрүнеге эрткен чылга бодааргa эштти 44 хуу болгаш сүттү 27 хуу хөйнү дужаар арганы берген. Каракуль кежи белеткээриниң планы ажыр күүсетинген.

Ам үеде республиканың колхозтары болгаш совхозтары хөвен дүжүдүн ажаап алырынче кирген болгаш хөвен, рис база өске-даа көдээ ажыл-агый продуктуларын белеткээриниң күрүне планын хуусаа бетинде күүседир хемчеглерни ап турар.

Мурнуу-Казахстан областың колхозтары болгаш совхозтары тараа белеткелдериниң планын хуусаа бетинде күүсеткен

Мурнуу-Казахстан областын колхозчулары, МТС-тернің болгаш совхозтарның ажылдакчылары, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери тарааны болгаш мал ажылының продуктуларын бүдүрерин улгаттырар талазы-биле СЭКП ТК-ның Пленумнарының шиитпирлерин күүседип, Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XX съездизинге төлептиг ужуражыр дээш социалистиг чарышты калбартып чоруткаш, тараа белеткелдериниң күрүне планын хуусаа бетинде күүсеткеннер. Күрүнеге тараа дужаалдазы ам-даа уламчылап турар. Боттарының күш-шыдалын хемчеп көргеш, ол областың көдээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилери пландан дашкаар күрүнеге 300 мың пуд тарааны дужаар хүлээлгени алганнар.

Ук областың колхозтары, МТС-тери болгаш совхозтары кукурузаны суттелип быжып турар үезинде ажаап турар болгаш бо чылдың ноябрь 7-ге чедир күрүнеге хөвен дужаалдазының планын күүседири-биле хөвен ажаап алышкынынга белеткенип турар.

Областың колхозтары болгаш совхозтары 1956 чылда бедик дүжүттү алыр дээш үрезиннерни уруп ап, күзүн чажар культураларны тарыырынга хөрүүнү белеткеп, күскү чер андарылгазын чорудуп турар.

Колхозчулар, МТС-тернің болгаш совхозтарның ажылдакчылары мал ажылын хөгжүдериниң планын күүседиринче, оон продуктулуун улам ыңай бедидериниң болгаш мал ажылының продуктуларын күрүнеге өй-шаанда дужаарын чедип алырынче боттарының бүгү-ле күштерин салып турарлар. Ам областың колхозтарында малдың кыштаглаашкынын эки эрттирер төлөде, мал чеми белеткээриниң болгаш мал кажааларының тудуунун талазы-биле улуг ажылдар чоруп турар.

Билдинмес патриоттун эрес-дидим чоруу

ВИЛЬНЮС. 15 чыл мурнунда чурттун хөй-хөй солуннарынга фоточурук кестүп келген. Ол фоточурукка ССРЭ-ниң Дээди Совединиң VII сессиязының ажылдарының бир үезин көргүскен турган: августун 3-те ССРЭ-ниң Дээди Совединиң хуралдап турганы кызыл торгу пөсте Ленинниң болгаш Сталинның портреттерин сиилип аскан кызыл тукту залче Литваны ССРЭ-ниң составынга киирер дугайында дилег кылыры-биле келген Литваның улус сейминиң төлөөлери кирип келгеннер.

Шак ол турасказалдыг фоточурук Литва ССР-ниң күрүненің төөгү-революция музейинге чорааннарын онза кичээнгейин хаара тудуп турар. Ук музейде ол төөгүлүг чурукта тыртырып каан Литваның улус сейминиң долу эргелиг комиссиязының тугу шыгжатынган.

Ол туктун төөгүзү солун. Совет Эвилелинче гитлержилерниң хеп-хенертен халдаанының үезинде ол төөгүлүг турасказалды көжүрүп четикпейн барган. Фашистиг әжеледдиң бүгү-ле чылдарында Каунаска ол тук артып калган турган. Ол тукту улус сейминиң ажылдакчыларының бирээзи чораан кижи бодунун амы-тынын хайыралдавайн камгалап келген. Ол совет патриоттун ады билдинмес боор артып калган; ол төөгүлүг тук гитлерлиг әжелекчилерден Литваны Совет Армияның хостаанының соонда тывылган болгаш музейде катап эккелген.

(СЭТА).

Ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыларның бот-тывынгыр уран-чүүлүнүн Бүгү-эвилел көрүлдези

Ам бистиң чурттувуста ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыларның бот-тывынгыр уран-чүүлүнүн Бүгү-эвилел көрүлдези чорутунуп турар. Ийи чартык миллион ажыг ажылчыннар, инженерлер, эмчилер, башкылар, янзы-бүрү албан черлериниң ажылдакчылары, студентилер ол черлеринге, хоорайларга болгаш ажылчын суурларга дооступ турар көрүлделерге киришкеннер. Бо чылдың төнчүзүнде болур областарның, крайларның болгаш республикаларның көрүлделериниң тиилекчилери Москваның клубтарынга болгаш концерт залдарынга оюн көргүзер хүндүлүг эргени алырлар.

Көрүлденің хүннеринде, ыры, танец, хөгжүм болгаш шин коллективтерниң хөй-хөй чаа бот-тывынгыр артистер келгеннер. Чижээ, Черниковск хоорайның машина тудуушкун заводунга бо чылын бот-тывынгыр уран-чүүл белгүмнеринге эрткен чылдагызындан 600 ажыг кижи киржип турар. Октябрь революциязы (Ворошиловград область) аттыг заводта артист-ынакшылдыгларның саны 300 кижи чедир көвүдээн. Көрүлде үезинде боттывынгыр чаа коллективтери Уралвагонзаводтуң (Нижний Тагил) цехтеринге, Уралмашзаводтуң (Свердловск) цехтеринге тургустунган. Киев области ийи чүс хире чаа коллективтер ажылдап эгелээн. Чаа улуг ниити ыры коллективтери чедишкиннинг оюн көргүзүп турарлар. Новосибирськиниң машина тудуушкун заводунга чоокта чаа тургускан ниити ыры 500 ажыг кижилиг.

Ам чурттуң хоорайларында болгаш ажылчын суурларында 145 мың ажыг янзы-бүрү бот-тывынгыр уран-күүл белгүмнери саватынып турар. Ыраажыларның, танцылыларның, хөгжүмчүлерниң болгаш актёрларның күүседикчи мергежилдери дыка бедөөн. Киров аттыг культура ордузунуң (Ленинград) хөгжүм коллективи Чайковскийниң «Иолант» деп операзын, «Тарас Бульба» болгаш «Бахчисарайский фонтан» деп балеттерден сценаларны көргүскен.

Уран-чүүл мастерлери бот-тывынгыр уран-чүүл белгүмнеринге улуг дузаламчыны көргүзүп турарлар. Профессионал актёрларның бригадалары Казахстанче, Белоруссияже, Башкир, Мордва автономнуг республикаларже, Алтай, Приморье, Хабаровск крайларже чоруп, ол черлерге репертуарларны тургузарынга дузалажып, репетицияларга киржип, консультацияларны бергеннер.

(СЭТА).

Ажаап алыышкында кол чүве—кыска хуусаа болгаш чидириглер-биле демисел

Күрүне планын хуусаа бетинде күүсеткен

АЛААК (Телефон-биле). Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артели (баштаар черниң даргазы эш Тагба) күрүнеге дужаар тараазын (МТС-тиң ажылдаанынга киртинген счёттар өзугаар) натура төлевирбиле катай Таңды районда колхозтарны мурнап сентябрь 2-де 102 хуу күүсеткен.

Заготзернонуң белеткел пунктузунда ол колхозтуң киргени 2170 центнер тараазы шупту кызылтас. МТС-тиң ажылдаанынга натура төлевири болгаш белеткелдиң садып алыышкыны өзугаар күрүнеге дужаалданы ол колхоз үргүлчүлеп турар.

* * *

СУГ-БАЖЫ. (Телефон-биле). Кызыл районда «Тиилелге» колхоз (баштаар черниң даргазы эш Чүлдүм) бо чылын күрүнеге 482 центнер тараа дужаар планын хуусаа бетинде күүсетпишаан, МТС-тин ажылдаанынга натура төлевиринге 900 ажыг центнерни киирген.

Колхозтуң тараа шөлдеринде күш-ажыл улам калбарып, «С-6» комбайн, тараа кестирер 2 ат машиналары соксаал чок хөделип турар. Дүжүт чаагай, гектардан 12—25 центнер алдынып турар.

Мурнакчылар-биле деңнежир

* * *

ЭРЗИН. (Телефон-биле). Тараанын быжылдазынга холбаштыр ажылдар бо чылын шала орайтап-даа эгелээн болза, ол чугула ажылды организастыг чоруткан-ындан Эрзин районнуң колхозтары август 30-ге чедир дүжүдүнүн 52,9 хуузун ажаап апкан. Район Совединиң күүскомунун даргазы эш Аракчаанын редакцияга дыңнатканы болза:

— Самагалдай МТС-тиң механизаторлары-биле колхозчу тараажылар чаңгыс эп-сеткилдиг ажылдап турар. «Чаа орук» колхоз (баштаар черниң даргазы эш Комбу) бүгү тараазының 65 хуузун ажаап, күрүнеге дужаар планын 70 хуу күүсеткен. Ол колхоз өске-даа ажыл участоктарының талазы-биле районда дээре болуп, ылангыя 660 тонна силос белеткээр сорулгазын сентябрь 1-де доосхан. «Кызыл сылдыс», «Сталинчы орук» колхозтарда ажаалда база багай эвес организастатынып турар.

Күрүнеге тараа дужаалдазын дүргедетпишаан, ажаап алыышкынга чидириглерни болдурбазының хемчеглери алдынып турар. «Сталинчы орук» колхозтуң Баян-Кол база Тал шөлдеринде илерээн чидириглерни ол-ла дораан узуткаарынга боттуг ажылдар чорутунган. «Коммунизмче орук» болгаш өске-даа чамдык колхозтарның тараазы гектардан ортумаа-биле 10 центнерден кудулаваайн турар.

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Улуг-Хем районда колхозтарның тараазы сентябрьның эгезинге чедир 60 ажыг хуузу сыпта үрелип турбушаан, ол ышкаш күрүнеге тараа дужаарының планын амдаа кезик чедир күүсетпээн. Бир эвес ажылды эгезинден ылаптыг организастап, ажыл-ишчи башкарган болза, район амгызындан ыракта бедик көргүзүглелиг турар ийик.

Бүгү-ле ажылды ылангыя мал чеми белеткээрин болгаш дүжүт ажаап алыышкынын МТС бүрүнү-биле кылып бээр дээр азырадыкчы хөөннер районнуң колхозтарында бар. Мооң уламындан сөөлгү үеде чүгле хол кадыырларын ажыглавастаан эвес, харын чамдык колхозтар сиген, тараа кестирер ат машиналарын безин эдилээр хөңнү чок апарган. Ол чугула херекселдер чер болганда өөлел чок үрелип чыдырда партия, совет организациялар хемчег албайн турары болбас.

Калинин аттыг колхоз күрүнеге тараа дужаарының планын, МТС-тиң ажылдаанынга төлөөр киртинген счёттар-биле катай шагда-ла күүсеткен, а 1503 гектар тараазының кол нуруузун (912 гектарны) ажаап алган. Оон кожазы Маленков аттыг колхоз 1745 гектар тараазындан сентябрь 1-ге чедир чүгле 17 хууну ажаап алган, ында чидириг улуг, күрүнеге дужаалда дыка хожудап турар.

Чаа-Хөл районнуң колхозтарында

ЧАА-ХӨЛ. (Телефон-биле). Колхозчу ажыл-ишчилер болгаш МТС-тиң механизаторлары көдээ ажыл-агыйның эң-не харыысалгалыг үеэи—дүжүт ажаап алыышкынының болгаш мал чемнери белеткээриниң кампаниязында чаңгыс аай эп-сеткилдиг ажылдап турарлар.

Сентябрь бирге чедир районда ниитизибиле 2016 гектар тараа культуразы ажаап алдынган ийикпе, азы бүгү тарылганың 37 хуузу ажаатынган. Күрүнеге тараа дужаар план 51 хуу күүсетингеН. Ажаатынган тараа культураларының гектар бүрүзүнден ортумаа-биле 10 центнер ажыг эки шынарлыг дүжүт алдынган. «Тиилелге» көдээ ажыл-агый артели (даргазы эш Кавaа-Сарыг, парторганизация секретары эш Сарыг-оол) күрүнеге тараа дужаалгазын районда бир дугаар үзе санашкан. Колхоз тараа дужаалгазын үргүлчүлеп турар. Сталин аттыг, Молотов аттыг колхозтар күрүнеге тараа дужаар планын сентябрь бирге чедир 50—60 хуу күүсеткеннер.

* * *

Мал чемнери белеткээр ажылдың темпизи районда сөөлгү хүннерде өлөөн дүргедээн. Сентябрь бирниң медээзи-биле алырга, сиген кезилдези 92 хуу, сараатаашкын—76 хуу, силостаашкын планы — 109 хуу күүсетингеН.

Вьетнамның Демократтыг Республиказының Президентизи болгаш Премьер-Министри Хо Ши Минге Вьетнамның Демократтыг Республиказының Даштыкы херектер Министри Фан Ван Донгка

ХАНОЙ

Вьетнамның хамаарышпас чоруун чарлаанындан бээр 10 чыл оюнга холбаштыр силерге болгаш силерниң нүүрүүцер-биле вьетнам улуска байыр чедирип тур бис. Экономиканы, культураны хөгжүдер болгаш ажылчы чоннарның материалдыг чаагай чоруун бедидер дээш демиселге вьетнам улус чаа чедишкиннерлиг болурун күүседивис.

Вьетнамның Демократтыг Республиказының чазаа болгаш чурттун бүгү демократтыг организациялары Женева дугуржулгаларынга, бүгү вьетнам улустуң эрге-ажыынга дүүштүр чуртту каттыштырарынче угланган политиканы моон соңгаар-даа шудургу болгаш чайгылыш чок камгалаар дээрзинге идегелди илередип тур бис.

Бистиң чурттарывыстың аразында найыралдыг харылзаалар вьетнам болгаш совет улустарның чаагай чоруунга, Азияга болгаш бүгү делегейге быжыг тайбыңның эргеажыынга моон соңгаар-даа быжыгар база хөгжүүр дээрзинге идеген турар бис.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң даргазы К. ВОРОШИЛОВ.
ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. БУЛГАНИН.
ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министри В. МОЛОТОВ.

Москва, 1955 чылдың сентябрь 1.

Сүт саалдазының планын күүсеткен

«Мал ажылының продуктуларын бүдүрерин көвүдедир дугайында» СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң доктаалын амыдыралга күүседириниң талазы-биле Каа-Хем районнуң Ворошилов аттыг кедээ ажыл-агый артелиниң ажыл-ишчилери бедик көргүзүглерни чедип алган.

Колхоз баштаар чери болгаш ында партия эге организациязы СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң доктаалын колхозчуларга таныштырган. Мал фермаларынга болгулаан бүдүрүлге чөвүлел хуралдарынга мал ажылынга турган четпестерни чидириби-биле шүгүмчүлевишаан, малчыннар мал өстүрериниң планын ажыр күүседириниң, малдың продуктулуун бедидериниң талазы-биле хүлээлгелерни ап, социалистиг чарышты калбарткан.

Мурнунда чылдарда колхозтуң мал фермаларынга саваны, сигенни болгаш өске-даа чемнерни чымчадыр хөөдерин, малга немелде чемни бээрин боттандырбайн келген. Малды ажаап, азыраарының, чемгерериниң талазы-биле зооветеринарлыг чурумнарны шоолуг барымдаалавайн турган. Бо чылын ол четпестерни колхоз үзүткап эгелээн.

Сүт-бараан фермазының эргелекчизи эш Пихенконуң эгелекчи саналы-биле фермага бус-биле чем хөөдер аппаратты (кормозапарник) тургускан. Саар инектерге хүн-бүрүде-ле буска хөөдүп каан 2 килограмм жмыкты, инектиң берген 1 литр сүдүнге-ле 200 граммны бээрин таарыштырган далган аймаан холааш инектерге берип эгелээн. Инектерни хүнде үштен эвээш эвес катап суггарарын организастаан, ол чорук инектериниң чемге хөөнүн улгаттырган болгаш чемни хөйну чигениниден оларның күш-деңгели эки, сүдү хөй болурун хандырган.

Колхозта зоотехник эш Матвеевтиң дузазы-биле саар инектерни чемгерериниң рационун чогааткан болгаш ферманың ажылының хүн чурумун кылган. Бир баш саар инек бүрүзүнге-ле 10—12 килограмм сигенни, саваны, 8—15 килограмм шыктыг чемнерни, 3 килограмм холумак чемнерни бээрин часкы үеде фермага боттандырган.

Малдың ажаалгазын, чемгерилгезин экижиткени дораан-на эки түннелди берип эгелээн. Сүт-бараан фермазында сагдырып турган инектериниң сүдү көвүдээн, авгуска чедир инек бүрүзүнден колхоз ортумаа-биле 950 литр сүттү саап алган. Оон түннелинде сүт саалдазының чыл планын 11 айларның иштинде күүседипкен. Бо чылын колхоз авгуска чедир нинтизи-биле 96300 литр сүттү саап алган, ол болза, эрткен бүдүн чылдагызындан 1,5 катап хөй болуп турар.

Мындыг бедик көргүзүг колхозтуң малчыннарының күженишкинниг ажылының түннелинде чедип алдынган. Малды одарже үндүрериниң мурнунда кадарчыларга эң мергежилдиг кижилерни киирген. Чижээ, инек кадарчыларынга эштер Петраков, Кирсанов олар ажылдаан. Бо эштер одарны чөп ажыглааш, инектиң сүткүр продуктулуун бедидерин хандырган. Чаңгыс харлыг тарымал, сигеннер өзүп келирге ону кескеш немелде чемге ногаан хевээрзин ажыглаарын ол ферма боттандырган. Бо чорук 10—15 хуу немелде сүттү алырын хандырган. Инектернин дүнеки кадалын организастаанының соонда сүт саалдазы оранчок өскен.

Инектерни хонукта үш катап саарын организастаан, зоотехниктиң айтыышкынын өзүгаар саанчылар инектериниң эмнин нугуп массажтаарын, эмигниң дөпшүзүн адыштап саарын чедип алган.

Ол колхозтуң сүт-бараан фермазында учётту эки тургускан. Саржаг кылыкчызы эш Мельникова сүттүң орулгазын болгаш чарыгдалын шын тода ончалап турар. Саанчы бүрүзү оларга быжыглаан инектери бөлүү-биле-даа, чаңгыс-чаңгыстап-даа хүнде саалда санында чеже сүт берип турарын билип турганнар. Учётту шын тургусканы саанчыларның сонуургалын бедиткен болгаш оларның ортузунга социалистиг чарышты калбартырынга идигни берген.

Социалистиг бедик хүлээлгелерни алгаш, оон күүселдезиг дээш демисешпишаан, ферманың саанчылары бедик көргүзүгну чедип алганнар. Чижээ, саанчылар эштер Баранова, Дмитриева, Крюкова олар инек бүрүзүнден-не 11 айларның иштинде ортумаа-биле 930—1020 литр сүттү саг-ганнар. Эштер Чернова, Кирсанова болгаш Чащина оларның көргүзүү база бедик.

Колхоз баштаар чери, ында партия эге организациязы малчыннарның чедиишкиннерин улам-на көвүдедир, оларны ажыл-амыдыралынга дузалажыр талазы-биле боттуг хемчеглерни ап турар.

Амгы үеде мал кажааларының септелгезин кылып турар. 80 баш инек кирер чаа кажааны Сарыг-Булунда туткан. Сиген белеткелин үргүлчүлевишаан, ферма чанында кукурузадан силосту салып турар.

Ворошилов аттыг колхозтуң сүт-бараан фермазының ажылдакчылары пландан ажыр хөй сүттү саап алыр. Ол болза, партияның XX съездизинге оларның күш-ажылчы белээ болур.

М. КОЙДЕНКО.

Чаа-Хөл районнуң Булуң-Терек школазының юннаттары чаа өредилге чылынга кончуг эки белектерлиг ужурашканнар. Олар янзы-бүрү ногааларны база дириг амытаннарны өстүргеннер.

Чурукта: аныяк натуралистер Мая Бегзи (солагай талазында) биле Зоя Монгуш олар боттарының бора-тоолайы болгаш көге-бугазы-биле.

Фото **С. Феоктистовтуу.**

Эки ажылдыг бригада

Эрзин районнуң «Коммунизмче орук» колхозтуң тудуг бригадазы (бригадири эш Соксум) колхозтуң хөй ниити тудугларын база колхозчулар чурттаар культурзуг чаа бажыңнар тудуушкунун сайзырадыр дээш чүткүлдүг ажылдап турар.

Тудуг бригадири эш Соксум ам ол ажылында 3 чыл болуп, тудуг талазы-биле билиин бедидип, мергежип турар. Бо чылын тудуг бригадазында 70 кижини быжыглаан, тудугга 6000 чудук белеткээр планныг тургаш ону шуптузун күүседип, сөөртүп эккеп алган.

Колхоз баштаар чери бо чылын 32 чаа бажыңнарны тударын планнаан турган. Бригада 4 звено болуп алгаш май айдан эгелеп ажылдап кирипкеннер, олар 3 айның дургузунда июль 10-га чедир ол бажыннарның ханаларын доозуп алганнар. Бо үеде тудугжулар бажыңнарның соңга рамаларын, шалаларын, крышаларын кылып турар.

Бадылатынган план-биле алырга ук тудуглар октябрьда доостур турган, ам 32 бажыңнардан 10 бажың ажыглалда кирген. Колхозтуң мал кыштаглаар черлериндe кадарчылар чурттаар бажыңнар туттунган.

Колхозта ыяш дилдирер машина бар. Планда көрдүнген 5000 маңзадан 2000-ну дилдирип алган. Пилорамада ажылдап турар эштер Каваа, Аракчаа, Калиндивии, Очур хүн нормазын үргүлчү ажыр күүседип, планын сентябрь 25-те күүседирин хүлээнип турар.

Тудуг бригадазының коммунист эш Ширжиңге удуртурган 11 кижи составтыг звенозу 10 ажыг эрги кажааларның септелгезин кылып, 60 бызаа кирер чаа бир кажааны, кайызынга-даа 500—500 баш хой кирер 2 кажааны база инектин 2 кажазын туткан. Тудугжулардан эштер Нам-оол, Дутчун, Моргу, Дамиан хүн нормазын ажыр күүседип, 3—4 күш-хүннерин ажылдап ап турар. Нарын чүүлдер кылып турар бызанчылар эштер Каптагай, Маалай хүн нормазын 150—175 хуу күүседип турар.

С. БАЗЫР.

Көдээ Советтиң күүскомунуң хуралы

Чоокта чаа Эрзин районнуң Мөрен көдээ Совединиң күүсекчи комитединиң актив-биле каттышкан хуралы болган.

Ол көдээ Совет мооң мурнунда областың көдээ Советтериниң социалистиг чарыжының бирги черин алган мурнакчы Совет болуп, облкүүскомнуң шилчиир Кызыл тугун алган турган. Бо чылдың бирги чартыында үндүрген түннелди өзүгаар алырга, Каа-Хем районнуң Ильинка көдээ Соведи чарыштың бирги черин ээлеп, ол Кызыл тукту бодунга шаннал кылдыр алыр аргалыг болган.

Ол дугайында ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң күүсекчи комитединиң шиитпирин Мөрен көдээ Советтиң күүскомунуң хуралы танышкаш, социалистиг чарышка удуртулганың айтырыын чугаалашкан.

Көдээ Совет областың көдээ Советтериниң социалистиг чарыжының бирги черинден ийиги черинче кудулап батканын күүскомнуң кежигүннери миннип чугаалашкан. Сөөлгү үеде күүском чарышка удуртулганы кошкаткан. Ол дугайын ында колхозтарның ажыл-агыйының чамдык көргүзүглериниң кудулааны херечилеп турар, мал ажылының продуктулуу чавыс. «Кызыл сылдыс», «Сталинчы орук» колхозтарның малдарының чаш төлү элээн хорамчалыг болган. Бо чылын мал чемнерин белеткээр ажыл четпес организастатынган. Колхозчулар ортузунда күш ажылдың сагылга-чуруму кошкак.

Ол бүгү четпестериниң чылдагааны болза көдээ Советтиң талазындан колхозчулар ортузунга социалистиг чарышты сөөлгү үеде дыка эренгей байдалдыг организастаанындан болган деп көдээ Советтиң күүскомунуң хуралы демдеглээн.

В. ТҮМЕТЕЙ.

Сталингоад ГЭС-тиң тудуунуң беш чылы

Беш чыл мурнунда Совет чазактың шиитпирин өзүгаар Сталинградтан элээн өрүлдүр Волгага Сталинград ГЭС-тиң тудуушкуну эгелээн.

Оон бээр ам күчүлүг хемниң эриктери танытынмас кылдыр өскерли берген. Волга ындының ээн ховузунга Волжский деп улуг хоорай туттунуп үнген. Ол хоорайны дээскиндир заводтарның база тудугга дузалаар бүдүрүлге черлериниң бажыннары көдүрүп үнген, демир оруктун болгаш чүүктүг машина оруктарының сырый четкизи хоорайлап ол-бо талаже кешкилээн. Гидробелдирни дериириниң талазы-биле улуг ажылдар калбаа-биле хайныгып турар. Күчүлүг техника-биле чеңсегленген гидротудугжулар суг өттүрер плотинаның база шлюзтарның ишкир хоошпалдарындан довуракты үзүп дөп, ГЭС-тиң бажыңынче база рисбермаже демир бетонну салып турар.

СЭТА-ның корреспондентизи-биле беседага Сталинград ГЭС-тиң тудуунуң начальниги **Ю. И. Гаевский** мынча деп чугаалаан:

—Беш чылдың дургузунда бистиң коллектививис дыка улуг ажылды кылган. Гидротудугжулар Волганың унунуң барык-ла дал ортузунга аажок улуг хоошпалды каскаш, гидротудугжулар ол хемниң кызыыладып келгеннер. Чер чара тепсир машиналар база эскаваторлар ол хемниң унундан миллион-миллион кубометр довуракты үндүрүп каапканнар. Тудугнуң эгезинден бээр механизаторлар гидробелдирниң чүгле кол дериглеринге 75 миллион кубометр довуракты казып үндүрүп каапканнар.

Ол тудугда гидромеханизаторлар кайгамчык эки ажылдап турарлар. Оларның эштип чоруур чер казар машиналары хоошпалдардан, канал-бугалардан 62 миллион кубометр довуракты ушта каскаш, ол довуракты хемниң эриин дургаар камгалал кылдыр салганнар.

Амгы үеде ол тудугнуң хевирлиг шынарын чүгле чер ажылдары эвес, а каастал-га-шимелде ажылдары шиитпирлээр апаар.

Тудугнуң эгезинден бээр 400 муң кубометр демир-бетон, оон иштинден 215 муң кубометр демир-бетон чүгле бо чылын салдынган. Ажылдың шалыпкын чорулгазы хүн-бүрү улам өзүп турар. Чылдың эгезинде бир ай иштинде бистер 9—11 муң кубометрни салып турган болзувусса, бо чылдың июль база август айларында бетон салыышкыны 35 муң кубометр чедир өскен.

Кол-ла бетоннуг ажылдар ГЭС-тиң баштайгы дөрт агрегаттарының чериндe база эптелге шөлүнде чоруп турар. Бистиң коллектививис ам суг өттүрер плотинаны бетонныаарынче кирипкен. Анаа бо чылдың төнчүзүнге чедир 40 муң кубометр демир-бетон салдынган турар.

Сталинградтың гидротудуунда гидробелдирниң кол дериглериниң тудуун хандырары-биле бүдүрүлгениң күчүлүг базазын тургускан. Ол улуг тудугга материалдарны дүн-хүнде күш-ажыл бүдүрүмчелин 8 муң кубометр чедип турар бетон заводу, септелге-механиктиг база автосептелгелиг заводтар, арматур заводу, ыяш кылыр комбинат болгаш өске-даа элээн каш бүдүрүлге черлери берип турар.

Сталинградчы гидротудугжулар Волжский хоорайның тудуун оон-даа ыңай уламчылап турар. Беш чылдың дургузунда 170 муң дөрбелчин метр ажыг чуртталга бажыңнарын, он-он школаларны, эмнелгелерни, кинотеатрларны, уруглар садтарын болгаш яслилерни туткан.

Бистиң тудугжуларывыс бо чылын амдаа хөйну кылырлар. Эдилелге 60 муң дөрбелчин метрден эвээш эвес чуртталга бажыңнарын, культура ордузунуң дериин, культура-албан черлериниң өске-даа элээн каш бажыңнарын болгаш улуг стадионнуң тудугларын доозары чугула.

СЭКП-ниң XX съездизинге алдар кылдыр социалистиг чарыш тудугда калбарган. Сталинградтың гидротудугжулары партияның XX съездизинге чаа-чаа күш-ажылчы чедиишкиннер-биле ужуражыр деп хүлээнгеннер.

(СЭТА).

Мастерская негетинип турар

Эрзин районнуң «Кызыл сылдыс» колхозунуң организазе, ажыл-агыйы быжыгып, колхозчуларның материалдыг болгаш культурлуг деңнели хүн-бүрү бедип турар.

Колхозчу суур беш-ле чыл иштинде дыка өскен. Колхозчуларның чуртталга бажыңнары, колхозтуң бүдүрүлге тудугдары чыл-бүрү немей туттунуп турар. Суурда школа, клуб, ясли, магазин, кижи эмнелгези ажылдап турар.

Колхозтуң тудуг ажылынга болгаш көдээ ажыл-агыйның машина-чепсектерин септээринге чазанылга болгаш дарганнаар мастерскаялар база бир чугула черни ээлеп турары билдингир. Ындыг болза-даа колхоз баштаар чери мастерскаялар тударын мынчага чедир шиитпирлевээн. Колхозтуң чазаныкчылары болгаш дарганнары бичии, чавыс, чырык эвээш кирер мастерскаяда ажылдап, ажылчыннарның ажылының темпизи оожум болуп турар. Колхозтуң дарганы эш Сандып, оон дузалакчызы эш Уржук мындыг байдалда ажылдап турза-даа ажылдың шынары дээш, кылыр ажылды дүргедедир дээш оралдажып, турарлар.

Эш Сандып район иштинде сураглыг хоочун дарган. Колхоз тургустунгандан бээр ол үргүлчү дарганнап, артельдың улуг ажылын бүдүрген. Колхозчуларның чуртталга бажыңнарының, артельдың бүдүрүлге черлериниң тудугларында оон кылган кылыглары кирбээн тудуг чок.

Кайда-даа ажылдап турар кижиниң кылган чүвезиниң шынары, оон күш-ажылының чедиишкиниг болуру ажыл кылыр черден улуу-биле хамаарыр. Ындыг болганда колхоз баштаар чери, колхозта партия организациязы колхозтуң эки шынарлыг бүдүрүлге мастерскаяларын тудар дугайында чоокку үениң тудуг планынга киирери негетинип келген.

С. АРГУУН.

НОМЧУКЧУЛАРНЫҢ АЙТЫРЫГЛАРЫНГА ХАРЫЫЛАР

Партия эге организацияларының отчёт-соңгулдалыг хуралдарының дугайында

Партия органнарының соңгулдаларын чорудары-биле холбашкан чамдык айтырыгларны тайылбырлап бээрин дилээн чагаалар редакцияга кээп турар.

Районнуң (хоорайның) партия конференциязын чыылдырары-биле холбаштыр отчёттарны болгаш соңгулдаларны партия эге организацияларының шуптузунга чорудары херек бе?

СЭКП Уставын өзүгаар партия эге организацияларынга отчёттарны болгаш соңгулдаларны эрткен соңгулдаларның соонда бир чыл болгаш чорудар. Бир эвес партия эге организацияларының отчёттары болгаш соңгулдалары районнуң (хоорайның) партия конференцияларын чыылдырарының хуусаалары-биле капсырлажы бээр болза, ол отчёт-соңгулдалыг хуралдарга районнуң (хоорайның) партия конференциязынче баар делегаттарны база-ла бир угда соңгуур. Чоокта чаа соңгулдалар болуп эрте берген партия эге организацияларынга отчёт-соңгулдалыг хуралдарны эртирбес, а партияның ээлчеглиг хааглыг хуралдарының бирээзинге конференцияже баар делегаттарны соңгуп болур.

Бир эвес партия организациязында партия бөлүктери бар болза, соңгулдаларны канчаар чорудар ужурлугул? Соңгулдаларны баштай партбөлүктерге чоруткаш, а оон соонда ниити хуралга бюрону соңгуур бе азы баштай ниити хуралга бюрону соңгааш, а оон соонда партия бөлүктеринге соңгулдалар чорудар бе?

Партия органнарының отчёттарын болгаш соңгулдаларын СЭКП Уставының болгаш «Партияның удуртур органнарының соңгулдаларын чорудар дугайында» партияның Түп Комитединиң Саавырының айытканы чурумнарга шыңгыызы-биле дүүштүр чорудар ужурлуг.

Партия бөлүктерлиг парторганизацияларга ниити отчёт-соңгулдалыг хуралды чыылдырарының мурнунда партбөлүктерге парторгтарның отчёттарын чорудар болгаш чаа парторгтарны хааглыг (чажыт) бадылаашкын-биле соңгуур. Цехтерде парторганизацияларлыг партия организациялары цехтерде парторганизацияларның секретарьларын, оларның оралакчыларын, бюрозун соңгуурун партия эге организациязының бюрозун, парткомну соңгуурунуң мурнунда чорудар. Ындыг таварылгада парторгтарның отчёттары болгаш соңгулдалары цехтериниң парторганизацияларының отчёт-соңгулдалыг хуралдарындан мурнап чорутунар.

Партия эге организациязының отчёт-соңгулдалыг хуралын коммунистериниң санының кайы хирези олуржуп турда эгелеп болурул?

Чеже санныг коммунистер олуржуп турунда партия хуралын эгелеп болур дээрзин СЭКП Уставы айытпайн турар. Ындыг болза-даа, киржикчилериниң санын барымдаалавайн хуралды эгелеп болбас. Отчёт-соңгулдалыг хуралдың белеткелин чогуур өйүнде, бир ай азы бүдүн чартык ай бурунгаар чорудар ужурлуг. Секретарь, бюро, партком болза, бүгү коммунистер хуралга келген турзун дээш чугула хемчеглерни ап чорудар хүлээлгелиг. Ону кезээде чедип алыры берге болбайнаан. Партияның чамдык кежигүннери аарыг, кайы бир черже чорупкан, сургакчылаан чылдагаан-биле чок турун болур. Ынчалзажок арткан коммунистер шупту хуралга келген турар ужурлуг. Хуралды эгелеп болурунуң дугайында айтырыгны коммунистер хуралдың бодунга шиитпирлээри чанчыл болган. Коммунистер ажылының аайы-биле шупту харугда хуралга киржип болдунмас хире хөй ээлчеглиг ажылдыг бүдүрүлге черлеринге партия хуралдарын ээлчег аайы-биле чорудары ажыктыг.

Партия органнарынче кандидаттарны депшидериниң болгаш соңгуурунуң чурумун чамдык номчукчулар соңуурган турар. Кандидаттарны баш бурунгаар шилип ап, белеткээн херээ бар бе? Бир эвес керектиг болза, ону кым кылыр ужурлугул (хоорком, райком азы эрги партком бе), оларны хуралга канчаар сүмелээр ужурлугул?—деп айырып турар.

Партия обкомунуң чөпшээрели-биле коммунистериниң ниити отчёт-соңгулдалыг хуралын эвес, а конференция чорудар улуг партия организацияларынга парткомнуң чаа составынга кандидаттарны баш бурунгаар көөр төлөөде, делегациянның төлөөлекчилерин чыылдырып болур. Ынчалза-даа ол чорук чаа кандидатураларны депшидер болгаш чөвүлел хуралдың көрген кандидатураларын даңзыдан казыыр талазы-биле делегаттарның эргезин казыаан турарын хандырар херек.

Партбюронуң чаа составынга кандидатураны отчёт-соңгулдалыг хуралга партбюронуң эрги составының баш удур чогаадып ааны даңзы-биле депшидип турар, а кандидатураны депшидер аргаларны коммунистерге бербес чорукту чөптүг деп санап болур бе? — деп айтырып турар.

Соңгулдаларны чорударының мурнунда партия хуралы, конференция бюронуң, парткомнуң составынга соңгудар ужурлуг кежигүннериниң санын доктаадыр. Секретарьның, секретарьның оралакчыларының (бюро соңгувас организацияларга) бюро болгаш партком кежигүннериниң кандидатураларын хуралдың киржикчилери депшидер. Партияның чамдык организацияларынга партия райкомнарының, хоорком-нарның, политкилдистерниң төлөөлери, азы бюронуң, парткомнуң мурнунда турган составы отчёт-соңгулдалыг хуралдың бүдүүзүнде коммунистерни бодунга келдирип алгаш, оларны хуралга сөс алырын болгаш кайы бир коммунисти секретарьга, секретарьның оралакчызынга азы бюронуң, парткомнуң составынга бодунуң өмүнээзинден кылдыр санал бээрин сүмелеп турары шын эвес. Шак ындыг практика коммунистерниң эргезин кызыгаарлап турар болгаш партияның иштики демократиязының принциптеринге канчап-даа тарыышпас.

«Биске мындыг таварылга болган. Партия хуралы 7 кижиден тургустунган бюро соңгуур деп шиитпирлээн. 10 кандидатуралар депшитинген. Чугаалажыышкынның үезинде үш кижи холутунган болгаш ажык бадылаашкынның түннелинде олар чажыт бадылаашкынның даңзызындан казытынган.

Ынчангаш чажыт бадылаашкынның даңзызынга 7 кандидатуралар арткан. Орта чамдык коммунистер кандидатураларны депшидип үндүргеш, оларны чугаалажып көөрүн саналдааннар.

Хуралдың даргазы, президиуму ындыг саналды бадыладыр ужурлуг бе, азы кандидатуралар бижиирин соксадыр дугайында шиитпирлетингенин барымдаалааш, чаа киирген саналды бадылатырбас ужурлуг бе?» — деп Приморск крайда Спасск-Дальний хоорайдан эш Красношапка бижип турар.

Бир тээ хурал, конференция кандидатураларны оон ынай депшидерин соксадырын шиитпирлээн болгаш чажыт бадылаашкынның даңзызында соңгудар ужурлуг сандан эвээш эвес кандидатуралар артыш калган болганда шиитпирлеп эрте берген айтырыгже катап эглириниң кайгыг үндезиннери турун болурул, ынчаш? Ындыг болза-даа хуралга үнген саналды дарга боду казып болбас болгаш дарга саналды бадыладыр ужурлуг дээрзин база-ла уттун болбас.

Кандидаттарны казырының болгаш оларны шүгүмчүлээриниң кызыгаар чок эргезин партия кежигүннеринге херек кырында хандырар ужурлуг. Хуралдың, конференцияның президиуму соңгудары-биле депшитинген кандидатураларны калбаа-биле чугаалажып көөрүнче идигни бээр хүлээлгелиг. Партия кежигүнү бүрүзү хуралга, конференцияга депшитирген кандидатураларның чежезин-даа казып болур болгаш партия кежигүннериниң чежезидаа кызыгаар чокка кандидатура бүрүзүн «бадылаар» болгаш «бадылавас» дээр саналын чугаалап болур. Кандыг-даа кандидатураны чугаалажып көөрүн президиумнуң эвес, а чүгле хуралдың азы конференцияның шиитпири-биле соксадыр болур.

Секретарьга болгаш секретарьның оралакчыларынга соңгудары-биле депшитинген кандидатураларны харугда бадылаар чорук шын болур бе? Чамдык эштер бюро соңгувас партия эге организацияларына секретарь болгаш оралакчылар бүрүзүнүң кандидатураларын чажыт бадылаашкынның даңзызынга тус-тузунда киирери чугула деп санап турар. Ынчангаш соңгулдаларга үш даңзылар бар болу бээр. Ону канчаар кылза шын болурул?

Бюро соңгувас партия эге организацияларының соңгулдаларынга ийи бюлледень турар ужурлуг, оларның бирээзи-биле секретарьны база бирээзи-биле чаңгыс-даа, ийи-даа оралакчылар соңгудары хамаан чөкка парторганизация секретарының оралакчыларын соңгуур. Ындыг таварылгада отчёт-соңгулдалыг хуралдың хүн айтырыын мынчалдыр бижиир: парторганизацияның секретарының ажылының дугайында отчёт, парторганизацияның секретарын соңгууру; парторганизацияның секретарының оралакчызын (оралакчыларын) соңгууру.

Бюролуг болгаш парткомнуг парторганизацияларга секретарьны болгаш оралакчыларны бюронуң, парткомнуң хуралынга ажык бадылаашкын-биле соңгуур.

Партия органының составынга соңгуткан деп кымны санаар ужурлугул, кандыг таварылгада катап соңгулда чорударыл? Оон ынай бижип турары. Парторганизация бюрозунуң составынга 5 кижи соңгуур деп хурал шиитпирлээн, а чажыт бадылаашкын даңзызынга чеди кандидатуралар кирген. Дөрт эштер хуралга киришкен бадылаар эргелиг бадылаашкынларның улуг кезиин алган, ычаарга үш эштер хуралга олуржуп турган бадылаар эргелиглерниң бадылаашкынларының эвээш кезиин алган, оларның ийизин бадылааны деңсанныг болган. Бо таварылгада кымны катап бадылаар ужурлугул?

Даңзылатырган өске кандидаттар-биле деннеп көөрге олардан хөй бадылаашкынларны алган болгаш партия хуралынга, конференцияга бадылаар эргелиг олуржуп турганнарның бадылаашкынының улуг кезиин алган коммунистерни бадылатырган деп санаар. Бо таварылгада кымны-даа катап соңгаан херек чок. Баштайгы дөрт кандидатураларны бюронуң составында соңгуткан деп санаар, а үш кижи бадылаашкынның чартыындан эвээш бадылаашкын алган төлөөде, оларны соңгутунмаан деп санаар. Ынчаарга ам бюронуң составынга база бир эшти катап соңгуур херек. Ындыг төлөөде, чажыт бадылаашкынның кандидаттарын база катап депшидери негетинер болгаш бир эвес хурал чугула деп көрзе соңгутпаан кижилерни база катап депшидип болур.

Бир эвес партия органының составынга соңгууру-биле доктааткан сандан хөй санныг кандидаттар соңгулдаларга бадылаашкынның чартыындан улуг кезиин алганда, оон-биле кады өскелерден эвээш санныг бадылаашкынны элээн каш кандидатуралар деңсанныг алган болза, чүгле ындыг таварылгада катап соңгулданы чорудар. Чижээ, бюрога 7 кижи соңгуур турган, тос кижи депшитинген дижик, ол тос кижи хуралга бадылаар эргелиг олуржуп турганнарның бадылаашкыннарының чартыындан улуг кезиин алган болгаш оон-биле кады оларның үжүарткан алды кижиден эвээш бадылаашкынны алган база ол бадылаашкынның саны деңболу берген дижик. Ындыг таварылгада чүгле деңсанныг бадылаашкын алган үш кандидатуралар катап бадылаашкынга кирер ужурлуг. Ол үштүң иштинден эң-не хөй бадылаашкынны болгаш хуралга олуржуп.

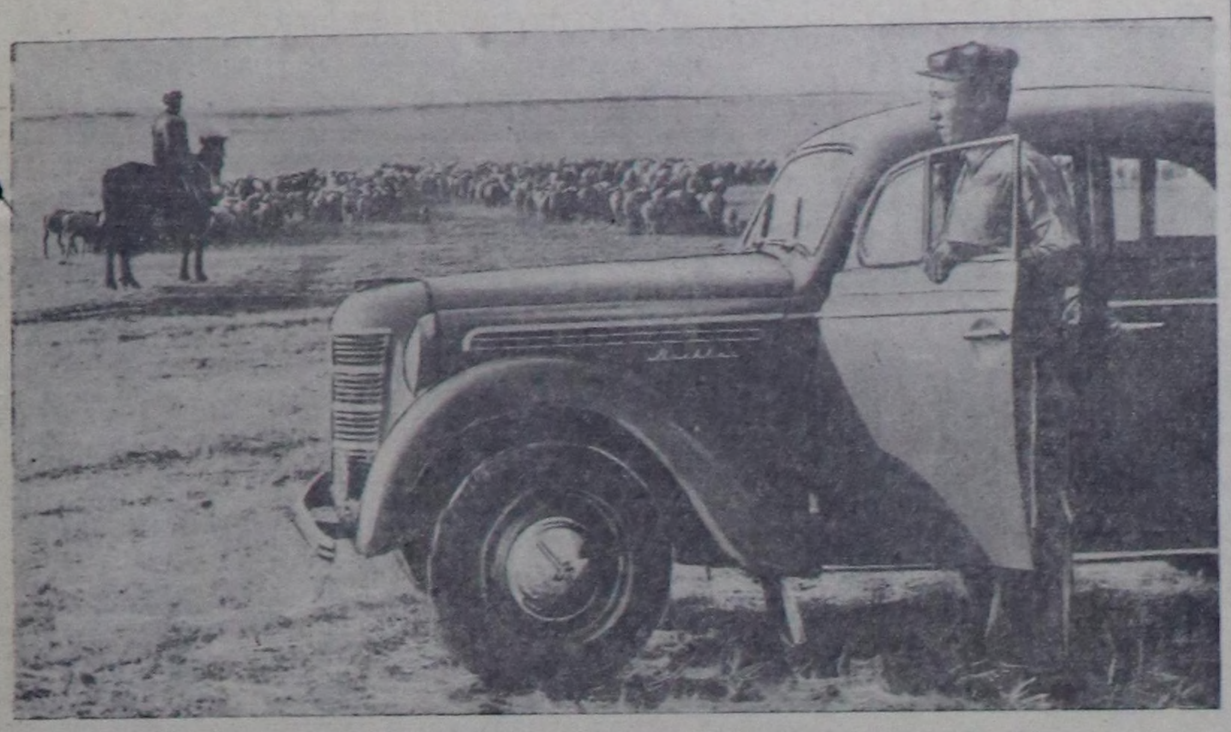

Казах ССР. Кустанай областың Семиозер районунуң Энгельс аттыг колхозунуң хойжузу С. Нурпеисов сөөлгү ийи чылдың дургузунда бодунуң кызымаккай күш-ажылы дээш 17 хураганнарны немелде төлевирге алган. Ол үениң дургузунда ол күш-хүнүнге 22 тонна тарааны болгаш 38 муң ажыг рубльди ажылдап алган. Ооң бажыңында—дааранныр машина, эки аң боозу, патефон, үнелиг хевистер бар. Чоокта чаа хойжу «Москвич» деп автомашинаны садып алган. С. Нурпеисов кадатта малды барып көөрде бодунуң машиназы-биле чоруп турар.

Чурукта: колхозчу хойжу С. Нурпеисовтуң одарда чедип келгени.

Фото Ю. Немовтуу. СЭТА-ның фотохониказы.

Садыг ажылдакчыларының соңгаарладып болбас сорулгазы

СЭКП ТК-ның январь Пленуму мал ажылының продуктуларын бүдүрүп үндүрерин көвүдедирин көдээ ажыл-агыйны улам ынай хогжүдериниң чугула сорулгазының бирээзи кылдыр салган. Ол болза, аш-чем болгаш чиик үлетпүрү чиг-эгбиле, чонну көдээ ажыл-агый продуктулары-биле хандырарының чугула үндезини болур.

Партияның, бүгү чурттуң мурнунга салган улус ажыл-агыйжы бо чугула сорулгазын амыдыралга боттандырарынга бистиң областың колхозтары болгаш колхозчулары боттарының бүгү күштерин харам чок берип турар. Көдээ ажыл-агый продуктуларының белеткели чыл-бүрүде көвүдеп турар. Мооң түңнелинде күрүнеге дужаар эът планы бо чылдың баштайгы чартыында 101 хуу, сүт—174 хүү күүсетинген.

Күрүнениң планныг онаалгаларын чедиишкиниг күүседирин организастаарынга хереглекчилер кооперациязының ролю улуг. Ынчалза-даа колхозтарның болгаш колхозчуларның күрүнеге дужаар көдээ ажыл-агый продуктуларын хүлээп алыр талазы-биле райполарның ажылында улуг четпестер бар.

Ооң хараазы-биле күрүнеге ыяавыла дужаалга ёзугаар киирер эът планын хөй-хөй райполар чедир күүсетпээн. Ыяавыла дужаалгадан аңгыда күрүнеге садар эът планының күүселдези база хожудап турар.

Чамдык районнар күрүнеге ыяавыла дужаар продуктуларның планын далаштыргаш, күрүнеге садар продуктуларның планын күүсетпейн турар. Чижээ, Бай-Тайга району күрүнеге ыяавыла дужаар эттиң планын 96 хуу күүсеткеш, күрүнеге садар эттиң планын чүгле 13,4 хуу күүсеткен. Бо чорук болза, ыяавыла дужаар продуктуларның планы-биле күрүнеге садар продуктуларның планын ийи аңгы көрүп, ынчаарга сөөлгүзүн ийиги чергени кылдыр санап турарын хереченлеп турар

Бо ийи планны аңгы кылдыр көрүп болбас дугайында СЭКП ТК-ның эрткен чылын үндүрген доктаалын чамдык районнарның удуртур ажылдакчыларының үттүп турары шын эвес. Бии-Хем, Таңды, Кызыл районнары күрүнеге ыяавыла дужаар көдээ ажыл-агый продуктуларының план күүселдезин үргедеткеш, күрүнеге садар продуктуларның планын база хожудадып турар.

Областың колхозтары сүт дужаарының чыл планын хуусаа бетинде күүсеткеннер. Сүт дужаалгазынга Улуг-Хемниң «Күш-ажылдың хостуу», Баа-Хемниң—«Октябрь 14 чыл ою», Ворошилов аттыг колхозтар, Таңдының—«Революцияның чалбыжы», «Кызыл партизан», «Бии-Хемниң—«Кызыл тараачын», Кочетов аттыг колхозтар мурнакчы киржип, күрүнеге пландан ажыр хөй сүттү дужааганнар.

Коммунистиг партия болгаш Совет чазак бүгү колхозтарны организас ажыл-агый талазы-биле улам быжыктырар, бүгү колхозчуларны шыдалгыр бай болдурар дугайында хүн-бүрү доктаамал сагыш салып турар. Колхозтар болгаш колхозчулар көдээ ажыл-агый продуктуларын дужаалгаш колхозтарның ажыл-агыйын улам сайзырадырынга дузалап турар чугула деримелдерин, а колхозчулар оларның амыдырал чуртталгазын улам-на культуржудуп турар ажыл-агый барааннарын болгаш бажың иштинин хереклерин ап турар. Бо дугайында мычыдыг фактылар тодаргай чижек болур.

Областың колхозтары чүгле бо чылдың 8 айларының дургузунда безин колхозчуларның күш-ажылын чиигедип турар бо үениң күчүлүг чаа техниказын алган. Оларның иштинде бус күжү-биле ажылдаар электростанциялар, пилорамалар, чүк сөөртүр ГАЗ-51, ЗИС-5 деп автомашиналар, ГАЗ-69 деп чиик автомашиналар бар. Бо үениң иштинде колхозтар болгаш колхозчулар 29,5 муң дөрбелчин метр чоңга шилдерин, 253 тонна цементини, 40 тонна янзы-бүрү кадагларны, 200 муң кезек шиферни, бажың кыры шывар 12800 метр тольду, 180 аккумляторларны, автомашинаның 232 эш резин дугуйларын болгаш өске-даа чугула барааннарны база алган.

Садыг организацияларының колхозтарны тулуг материалдары-биле хандырарының хереэнде улуг четпестерниң барын демдеглевейн барып болбас. Ол четпестер бистиң областы тулуг материалдары-биле хандырар талазы-биле кереэлиг төп областарның бүдүрүлгелериниң кереэде алган хүлээлгелерин өй-шаанда күүсетпейн турары-биле тайылбырлатынар. Чижээ, бо чылдың баштайгы чартыында облпотребсоюз кереэ ёзугаар 15 тонна кадагны чедир албаан, а үшкү кварталда алыр 75 тонна кадаг ам-даа чүдүртүнмээн. Алдынган кадагларның чамдыызы стандарт чок болганы-биле тудугларга ажыглатынмайн турар. Кызылдың садыг базазы үлетпүр барааннарын болгаш тулуг материалдарын районнарга хуваарда улуг алдагдалдарны кылып турар.

Садыг базазы районнарга бараан хуваарда райполарның чагыларын барымдаалавайн турар, ооң ужурунда чамдык райполарга барааннар чедишпейн, а чамдыктарынга артып, хереглекчилер албайн турар. Чижээ, Баа-Хем району хуваалда ёзугаар 1100 кезек шифер алыр турда Кызылдың садыг базазы аваа 4300 кезек шиферни артыкка берген. Ол-ла өйде шиферге улуг негелделиг турган Бии-Хем районунга ону чедир бербээн.

Күрүнеге ыяавыла дужаар, күрүнеге садар чүүлдерден аңгыда кооперацияның бодунуң садып алышкыны база бар. Садып алышкынның бо хевири-биле көдээ ажыл-агыйның продуктуларын үстүнде планнарны долдур күүсеткен колхозтардан болгаш колхозчулардан садып алыр. Садып алышкынның бо хевири-биле мал, эът, дагаа чуургазын, саржаг, балык, кат-чимис аймаан болгаш аш-чемниң өске-даа продуктуларын садып ап турар. Мону саткан организацияларның болгаш кижилерниң киирген чүүлдерин садыг черлери чүмү-биле бараанчыдып бээр хүлээлгелиг. Бо чорук дужаакчыларның материалдыг сонуургалдарын улгаттырып турары чугаажок.

Мындыг янзы арга-биле садып алдынган продуктулар школалар, эмнелгелер, санаторийлер, куроорттар, ясилерге болгаш ниитиниң чемненилге черлериниге хереглетинер. Садып алышкынның бо хевириниң улуг ужур-дузазы мында. Ынчаарга күрүнениң бо чугула хереэн амыдырала боттандырып турарында улуг четпестер бар. Сес айларның иштинде эът садып алырының планы—54 хуу, балык 26 хуу күүсетинген. Облпотребсоюзтуң ниити системазы бөгүнге чедир чүгле 1 тонна ажыг кат белеткээн, а мөөгү белеткээриниң планы шуут үзүлген.

Белбейде уруглар санаторийин аш-чем продуктулары-биле хандырар хүлээлгелиг Каа-Хем райпозу (баштаар черинин даргазы эш Грибков), Балгалында өкпе аарының санаторийин аш-чем продуктулары-биле хандырар хүлээлгелиг Таңды райпозу (баштаар черинин даргазы эш Панфилов) боттарының хүлээлгезин багай күүседип турар. Тожу райпозу (баштаар черинин даргазы эш Ширыпжык) балык тударының чыл планын чүгле 14 хуу күүсеткен. Тожу районунда балык тударының, кат-чимис, тоорук, мөөгү белеткелиниң планын чүгле күүседир эвес, харын каш катап ажыр күүседип болур арга бар. Ынчалза-даа ол арганы долу ажыглаарынче Тожу районунуң удуртукчулары эвээш кичээнгей салып, белеткел планының күүселдезин өй-шаанда боттандырарынче районнуң ажылчы чонун эвилелдеп шыдавайн турары чөгенчиг.

Өвүр району хөй малдыг районнарның бирээзи. Ол хирезинде-ле район төвүнде столоваада эът чок болуп турары кайгамчык. Кооперацияның бодунуң садып алышкынының планын чогуур өйүнде күүседирде, эмнелгелерни, школаларны, ясилерни болгаш ниитиниң чемненилге черлерин чем продуктулары-биле чедиишкиниг хандырарда райпо баштаар черлери, садыг килдистери, районнарның белеткел конторалары инициативаны бодунуң холунга алыр ужурлуг.

Күрүнениң бо чугула хереэн боттандырарынче ажылчы чонну эвилелдээри, садып алышкынның политиктиг ужур-дузазын чонга калбаа-биле таныштырары онза чугула. Бо ажылга районнуң удуртур организациялары боттуг дузаламчыны көргүзер, белеткел болгаш садып алышкын ажылынга тодаргай удуртулганы бээр ужурлуг.

Облпотребсоюзтуң баштаар чери болгаш ооң даргазының белеткел талазы-биле оралакчызы эш Житов белеткел болгаш садып алышкын планын күүсетирер талазы-биле негелде чок ажылдап келген. Эш Житов болгаш ооң удуртулгазында ажылдап турар эштер Гусарев, Худящев, Коровин олар инициатива чок болуп, белеткел ажылдакчыларының бүгү күжүн күрүне мурнунга хүлээлгелерни үлегерлиг күүседиринче организастап шыдавайн турар. Олар районнарга ында-хаая командировкалап барганда ажыл-херекти ээлап башкарарының улуу, харын чүгле белен түңнелдер негээринге өйлежип турар. Чижээ, эш Худящев Баа-Хем районга кат-чимис белеткелин организастаары-биле командировкалап баргаш «районда кат чок» дээш дедир чедип келген.

Белеткел болгаш садып алышкын планын чедиишкиниг күүседири бо ажылда четпестерни дүрген узуткаарын болгаш маңаа ала-чаягаарлаашкынны болдурбазын негеп турар. Хереглел кооперациязының болгаш белеткел ажылдакчыларының мурнунда ам үеде харыысалгалыг сорулга салдынган. Ол сорулга болза, садып алышкынның планын эң чоокку үеде үлегерлиг күүседиринде болгаш ажылчы чонунуң аш-чем продуктуларынга негелдезин хандырарында болур. Бо чаагай херекти чедиишкиниг боттандырарынга областың колхозтарының, колхозчуларының болгаш бүгү ажылчы чонунуң боттарының күш-ажылчы чөптүг салышкынын киирери чигзиниг чок.

И. ЛОПСАН,
облпотребсоюзтуң даргазының оралакчызы.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Командировканы чөп ажыглаар

Сүт-Хөл райпозунуң садыг четкизи калбарып, районда 14 магазин болгаш ларёктар ажылдап турар. Райпо белеткел ажылын магазиннер дамчыштыр боттандырып турар.

Белеткел ажылы совет садыгның бир кол ажылы болур. Ындыг турбуже райпонуң белеткел конторазының эргелекчизи эш Крапченко көдээ садыгның ажылын багай удуртуп, белеткел ажылынче кичээнгей салбайн турар. Эш Крапченко Калинин аттыг, Жданов аттыг колхозтарга белеткел ажылының талазы-биле бо чылдың эгезинден бээр каш катап барган болза-даа түңнелдиг ажыл кылбаан. Ооң хөй командировка баар чери Сталин аттыг колхоз болуп турар. Эш Крапченко колхозка албан ужурунда баргаш, кол кылыр ажылы Ишкиннерден балыктаар, бодунуң хуузунда хереэн бүдүрүп чоруур. Бир катап колхозче командировкалап чорааш келгеш, август 20-де Суг-Аксы суурнуң базарынга балык садыглап хүнзээн.

Эш Крапченко аннаарынга, эң ылаңгыя балыктаарынга улуг мергежилдиг. Ынчангаш командировканың хөй нуруузун балыктаарынга, бодунуң хуузунда ажылын кылырынга ажыглап турар. Бир эвес райпонуң белеткел конторазының эргелекчизи белеткел ажылын холга ап, организастыг хемчегларни бодунуң хуузунда ажылы ышкаш чоруткан болза, райпонуң Суг-Аксы суурда столоваязынга балык-даа, көдээ ажыл-агый продуктулары хөй турар ийик.

Райпо баштаар чери белеткел ажылын чугулага көрүп, эш Крапченконуң ажылын эде тургузар херек.

Д. ДАМДЫН.

Тудуг бригадазының ажылында четпестер

Кызыл хоорайның «Баян-Хем» көдээ ажыл-агый артелинде тудуг ажылы куду темпиде чоруп турар. Тудуг бригадазы чурттаганың, культураның тудугларын кичээнгей салбайн турар болгаш кылган тудугларының шынары кончуг куду болуп турар.

Чүл дээрге, эрткен-даа, бо-даа чылдарда туткан чуртталга бажыңнарының крышазы, чадазы чок, ооң иштин штукатуралап, малгаштаваан, печкелер-тургустунмайн турар. Бажыңнарның дээвириниң кырында салган довураа чуга болган ужурундан чаъс чаарга дамдылаар.

Колхоз бо чылын 17 муң рубль-биле клуб туткан, ооң шынары багай. Крышазы кылдынмайн, шалалары үндүрүк, киирик, соңгалары четче эвес. Ында көрүкчүлерге олурар сандайларны кылбаан. Колхозчуларның бажыңнарын радиолуг болур соруга-биле адагаштар тургузарыбиле оңгар каскылаан, ол ам-даа ажыглатынмаан.

Үстүнде четпестерниң кол чылдагааны болза колхоз даргазы Норбу, тудуг бригадири Дондук-оол оларның тудуг ажылынче кичээнгей чок, удуртулганы багай тургусканы-биле тайылбырлатынар. Ол четпестерни узуткаарының талазы-биле тодаргай хемчегларни алыр ужурлуг.

С. БУРУНЕЙ.

Культура одаа негетинип турар

Тес-Хем районнуң Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артели план ёзугаар бүдүрүлгениң, чуртталганың болгаш культура амыдыралдың тудугларын чыл-бүрү калбартып турза-даа, клуб болгаш библиотека тудуу чыл-чылда планга көрүнмейн келген.

Колхозчу ажыл-ишчилериниң культурлуг негелдези хүн-бүрү өзүп турар. Ынчангаш колхозка клуб, библиотека тудары негетинип келген.

В. ТОВУУ.

Чунар бажыңны ажыглалга киирер

Улуг-Хем районнуң Маленков аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң баштаар черинин шиитпири-биле 1953 чылда колхоз төвүнде ийи өрээл чунар бажың туткан. Ол чылын чунар-бажың ажылдап кыштаан, аңаа колхозчулар, тускай эртемниглер, өөреникчилер неделя санында чунуп турган.

Ук чунар бажың эткен чылын ажыглалдан үнген, аваа кым-даа чунмастаан. Ооң соңгалары, печказы шуут үрелген. Олче кым-даа сагыш салбаан. Чунар бажыңны бо чылын марттан эгелеп колхозчу Уштулан чуртталга бажыңы кылдыр септеп кылып алган. Колхоз баштаар чери (даргазы Сүмбүр) үндүрген шиитпирни үреп, колхозчуларның культурлуг чуртталгазының негелдезинче кичээнгей салбаан.

Колхозтарның чөптүг негелдезин үнелеп көөрү чугула.

В. ДОРЖУ

Онаашкан ажылга харыысалганы бедидер

Чаа-Хөл районнуң Ак-Туругда медицина салбырында фельдшер Ерёхина ак-сеткилдиг эвес ажылдап турар. Ол аваа барыкла үш чыл дургузунда ажылдап келген.

Ол дугайында мындыг чижектерни көргүзүп болур. Ооң ашаа ол эмнелгениң эргелекчизи, ол 2—3 хонуктарда чалаашкынче чоруптарга эмнелге чери шоочалыг турар. Ооң аажы-чаңында каржы байдалдар база бар. Ол шалың алыр үеде идепкейлиг ажылдап турар. Фельдшер Ерёхинаның дугайында чоннуң негелде, хомудалы районнуң кадык камгалал килдизинге каш-даа удаа кирген. Ынчалза-даа байдал өскерилбейн турар.

Ажылынга ак-сеткилдиг эвес, чүгле шалың алырынга өйлешкен Ерёхинаны хемчег алыр өйү келген.

С. СОТНАМ.

Кыжын одаар ыяш белеткетинмээн

Эрзин районнуң «Кызыл сылдыс» колхозунда школа 1955—56 өөредилге чылынга септелге талазы-биле эки белеткенген болза-даа одаар ыяжы ам-даа школа чанында дужуртүнмээн. Колхоз 400 кубометр ыяш белеткеп бээр кереэлиг тургаш, чүгле 65 кубометрни школа чанында дужүрүп берген, а 335 кубометр ыяш тайгада чытпышаан.

Өөредилге чылының дургузунда школаны оттулар материал-биле үзүктел чокка хандырар соруга-биле школа директору болгаш колхоз баштаар чери хемчег алыр херек.

С. АРГУУН.

турган бүгү бадылаар эргелиглериниң хөй кезииниң бадылаашкынын алган кижини соңгутурган деп санаар.

Партия органнарын соңгуп турар үеде ким бадылаар эргелиг болурул? Партияның үстүкү органнарының телээлеринге партия организациялары бадылаар эргени берип турар чорук шын болур бе?

Партия эге организацияларынга секретарыны, секретарының оралакчыларын, бюро болгаш партком кежигүннерин соңгуур бадылаашкынларга чүгле ук партия организациязының үчёдунда кирип турар партия кежигүннери, ооң иштинде, үр үеде сургакчылап келгеш, түр үчётка кирген, 6 ай чедир хуусаалыг тур сургуулга болгаш оон-даа өске чоруктарга келген база СЭКП райкомунуң демдеглээни доктаатканы хевирниң шынзылгазы холунда бар партия кежигүннери киржир. Организацияга чедип келген болза-даа, үчёт хуудузу партия райкомунда келбээн коммунистерни бир эвес ол организацияже СЭКП райкому чоруткан болза, оларны хуралдың шиитпирлээни-биле соңгулдаларга кириштирип болур.

Үстүкү партия органнарының төлээлеринге бадылаар эргени тыпсырының кандыг-даа чугулазы чок. Чүге дээрге, партия кежигүнү бүрүзү болунуң турар черинде партия эге организациязының үчёдунда болганда, ол ооң соңгулдазынга киржир ужурлуг. Партияның үстүкү органнарының төлээлери партия конференцияларының болгаш хуралдарының ажыкдаа, хааглыг-даа хуралдарынга олуржуп болур, хуралдың, конференцияның президиумунга-даа соңгуткан туруп болур.

Парторганизацияның үчёдунда кирбээн коммунисти партия бюрозунуң составынче депшидип болур бе?

Партия организацияларын кадрлар-биле быжыглаар соруга-биле партияның үстүкү органнары өске организацияда ажылдап, ооң үчёдунда кирип турар коммунисти партия организациязының секретарынга, секретарының оралакчызынга, бюронуң, парткомнуң кежигүнүнге соңгуурун коммунистерге сүмелевишаан, ол кижи ук парторганизацияның үчёдунга соонда кирген турарын барымдалаар. Сүмелээн эшти чугаалажып көөр болгаш хааглыг (чажыт) бадылаашкын-биле соңгуур азы соңгувас дугайында айтырыгны шиитпирлээр эргени коммунистерге берип турар болганда партия органнарының ол чоруун партия демократиязының хажыышкыны кылдыр санап болбас. Партияның үстүкү органы эшти соңгударыбиле сүмелевишаан, ооң-биле коммунистерни таныштырар, ооң дугайында саналонадлы коммунистер бээр аргалыг болзуп дээш тааржыр хемчегларни кичээнгейлиг ап чорудар ужурлуг.

Партия эге организацияларының удуртур органнарынга ук организацияның үчёдунда турар коммунистерни соңгууру чаңчыл болган.

Санажылга комиссиязының протоколун бадылаар херек бе азы санажылга комиссиязының дыңнадыын хүлээр бе?

Бадылаашкыннарның түңнелин санажылга комиссиязы ниити хуралга азы конференцияга илеткээр. Партия органын соңгуур талазы-биле чажыт бадылаашкынның түңнелериниң дугайында санажылга комиссиязының протоколун бадылаар дугайында шиитпир хүлээп алыр азы санажылга комиссиязының илеткелин хүлээп алыр. Ол таварылгаларның кайызында-даа хурал бадылаашкынның түңнелдери-биле чөпшээрешкенин илергейлеп, соңгулдаларның айтырыын төнген деп санап турар.

Санажылга комиссиязы хуралда, конференцияда киржип турар коммунистериниң даңзызынга партбилеттериниң дугаарларын бижээш, чажыт бадылаашкынның даңзызын алганын болгаш ону соңгулда хааржаанче сукканын демдеглеп турары албан бе?

Санажылга комиссиязы бюллетенни бергенин коммунистериниң даңзызынга чаңгыс катап демдеглээри практикада чорутунуп турар. Даңзыга партбилеттиң дугаарын бижиири, бюллетеннерни соңгулда хааржаанче сукканын база катап демдеглээри чугула эвес.

«Партийжи амыдырал» деп журналдан.

Бот-онаалга үндүрүүнүң чыылдазынче болгаш чарыгдалынче кичээнгей салыр

Чыл бүрүде чорудуп турар бот-онаалга үндүрүү болза, социалистиг тургузуушкунну акшаландырарынга хамаатыларның эки тура киржилгезиниң бир янзы хевири болур. Бистиң областың көдээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилери бот-онаалга үндүрүүнүң хемчээлин боттарының ниити хуралдарынга доктаадып ап, ооң төлелгезинге идепкейлиг киржип турадлар. Сөөлгү чеди чылдарның дургузунда (1948—1954) ажыл-агый болгаш культура хөгжүлдезиниң хемчегларынге бот-онаалга үндүрүүнден үш миллион чыгыы рубль ажыглатынган.

Бо чылын областың көдээ Советтери бот онаалга үндүрүүнден 485 муң рубльди немелде хөреңги чылдыр алыр ужурлуг. Оон 298 муң рубль школаларның, номчулга бажыңнарының болгаш өске-даа культура албан черлериниң тудугларына чарыгдатынар кылдыр көрдүнген. Эмнелге черлериниң септелгезинге 66,5 муң, оруктар, көвүрүглер тудугларынга болгаш септелгелеринге 60,8 муң рубль чарыгдатынары көрдүнген.

Ынчаарга ол хөреңгилерни чөптүг ажыглаар төлээде, үндүрүг хавырылдазын чогуур үезинде чорудар ужурлуг. Бо талазы-биле Тес-Хем район мурнакчы болуп, ол үндүрүүнүн чондан чыылдазын август 15-те дооскан. Чөөн-Хемчик районда бот-онаалга үндүрүүнүң чыылдазы база-ла багай эвес чоруп турар. Ол ажылда улуг четпестер бар. Бай-Тайга районда 182 өреге бот-онаалга үндүрүүн төлээринге хаара тутунмааны илерээн. Шак ындыг фактылар Улуг-Хем, Бии-Хем болгаш өске-даа чамдык районнарда бар.

Бот-онаалга үндүрүүн онаарының хемчээлин шын эвес доктаадып турар чоруктар илерээн. Эрзин районга чамдык көдээ Советтер ажыл малдыг өрегелерден 75—75 рубль бот-онаалга үндүрүүн хавырар турган, чүгле 20—20 рубльди хавырып ап турган. Чамдык чурттакчылыг черлерге соңгулда назылыг ажылчы чоннарның 50 хуузу безин четпес турда-ла бот-онаалга үндүрүүнүң хемчээлин доктаадып, хоойлуга таарышпас чүүлдерни кылып турган.

Сүт-Хөл, Таңды районнарда бот-онаалга үндүрүүнүң чыылдазы эн-не багай чоруп турар. Ылаңгыя Сүт-Хөлде 72 муң рубльдиң орнунга чүгле 17 муң рубль, Таңдыда 63 муң рубльдиң орнунга чүгле 24 муң рубль чыгдынган. Бот-онаалга үндүрүү ол ышкаш Бай-Тайга, Баа-Хем, Өвүр районнарда база-ла ооҗум чоруп турар.

Көдээ Советтер бот-онаалга үндүрүүнүң чыылдазын дүргедеткеш оон кирген хөреңгилерни чоннуң күзелин ёзугаар айытынган хемчеглерге долузу-биле ажыглаарын организастаар херек.

1954 чылда бот-онаалга үндүрүүнден кирген хөреңгилер чамдык районнарга четче эвес ажыглатынган. Ылаңгыя Баа-Хем район 59,5 муң рубльдиң чүгле 28,2 мунун ажыглаан. Чаа-Хөл район 19,7 муң, Бай-Тайга район 19,6 муң рубльди чедир ажыглаваннар.

Бот-онаалга үндүрүүнүң чарыгдалынга үчётту шынгыы чурумчудары чугула. Чамдык көдээ Советтер ол үндүрүгну чыып алган, күрүне банкызының салбырларынга киирбейн, үчёт чокка, ажыл-агыйжы эвес чарыгдап турар. Ындыг контроль чок болгаш сандаргай байдалды ажыглап алган, көдээ Советтериниң чамдык ажылдакчылары самчыгдал кылып турар фактылар илерээн. Чижээ, Бии-Хем районнуң Үстүү-Өөк көдээ Соединиң секретары эш Сундуй 669 рубльди, Тарлаг көдээ Советтиң секретары эш Микова 687 рубльди самчыгдаваннар.

Бот-онаалга үндүрүүнден кирген хөреңгилерни хамаатыларның ниити хуралдарының шиитпирлээнин ёзугаар чарыгдаар ужурлуг. Ол чурумну чамдык көдээ Советтер болгаш райкүүскомнар сагывайн турар. Баа-Хем райкүүскому Сарыг-Сеп суур Соединдеи кирген бот-онаалга үндүрүүн Терзиг суурга номчулга чериниң турар бажыңын садып алырынга чарыгдаар деп шын эвес шиитпир үндүрген. Шынында Сарыг-Сеп суурнуң чурттакчыларының ниити хуралы ону өске хемчеглерге ажыглаарын шагда-ла шиитпирлеп каан тургал.

Райкүүскомнар болгаш районнарның сан килдистери бот-онаалга үндүрүүнүң чыылдазынче болгаш ооң шын чарыгдалынче кичээнгей салып, кирген хөреңгилерни чөптүг ажыглаарын организастаар херек.

В. ЦЫПКИН,
областың сан килдизиниң улуг инспектору.

Хойжуларның чедиишкини

Кызыл районнуң «Совет Тыва» колхозунуң хойжулары Дүмен-Байыр биле Тоорук хойларны эки ажаап, одарладып турар.

Олар үш бөлүкке үскен одарларга хойну ээлчег-биле одарладып келген, баштай ажыглатынган одар элээн үр болганда, ооң уут-сигени катап четчип үнүп келир. Хойжулар аваа хойну база катап одарладып турган. Чайгы одарладыышкын организастыг чорутунган.

Хураганнар улгады бергенде иелериниң кады одарладырга олар иелерин үргүлчү өмер, өттатпас, ыңай-бээр маңнажыр, боттары база орта оттавас болуп турар, ынчангаш хойжулар хураганнарны иелериниңен аңгылап, туска одарладып турар. Ол хойжулар бо чылын 310 хойдан 315 хураганны, 20 өшкүден 26 анайны менди өстүргеннер.

С. ДОНЗУН.

Антонин Запотоцкийниң кадыының байдалының дугайында дыңнадыг

ПРАГА. Чехословакиянын телеграф агентилели Чехословак Республиканың президентизи эш Антонин Запотоцкийниң кадыының байдалының дугайында 1955 чылдың август 31-де парлатынган дараазында дыңнадыгны дамчыдып турар:

Республиканың президентизи эш Антонин Запотоцкийниң чүрээ аажок суларап болгаш хан эргилиишкини үрелип эгелээн. Эмнээшкиннин түңнелинде чүректиң ажыл чорудулгазы экижээн. Бөгүн эртен температуразы 36,3 градус болган. Хан базыышкыны болгаш судалы — өйүнде. Аарыг кижи дүне эки хонган.

Дыңнадыгга профессор Милош Нетоушек, профессор Ионаш, медицина эртемниниң доктору профессор Марков, күрүне санаторийниң директору доктор Франтишек Заводный олар аттарын салганнар.

(СЭТА).

Совет дайынчылар-биле Вена байырлажып турар

ВЕНА. Август 30-де Венага хоорай чагыргазының бажыңының баарына байырлыг митинг болган, анаа австри найыслалдың чурттакчылары Совет Армиянын Төрээн чуртунче эвп чаныш турар дайынчылары-биле байырлашканнар. Шөлге болгаш аңаа хамаржыр кудумчуларга муң-муң австри хамаатылар чыылганнар.

Чыылганнарның мурнунга австри-совет ниитилелдиң даргазы профессор Гуго Глязер чүве чугаалаан. Оон чугаалааны болза: «Австрияның чурттакчылары бистер, фашистиг дарлалдан хостааны дээш база 10 чылдың дургузунда совет администрация черлериниң углап-баштап келгени бистерниң бүдүрүлгелерге алганывыс социал эргелер, бистиң бөгүн камгалап турарывыс эргелер дээш Совет Эвилелинге өөрүп четирип тур бис. Быжыг найыралдыг харылзаа хевээр артар болгаш кызыгаар турза-даа улам-на быжыгар. Венаның ажылчыннары Совет Эвилелиниң ажылчыннарынга акы-дүңнаның байырын чедирип тур!».

Совет дайынчыларның мурнундан генерал В. И. Жданов чүве чугаалаан. оон чугаазын чыылганнар адыш часкаашкыны-биле уткааннар.

Генерал В. И. Жданов чугаазының төнчүзүнде диниттиг адыш часкаашкынының адаа-биле ССРЭ биле Австрияның аразында найыралга алдар кылдыр йөрээлди салган.

Австри-совет ниитилелдиң секретары Мартин Гронберг бодунуң чугаазында совет болгаш австри улустарның аразында найырал ханы дазылдыг болгаш чылдын-на быжыккан турар деп демдеглээн.

Митинг соонда шөлге Совет Армияның ыры болгаш пляска ансамблиниң концерти болган. Ансамбльдиң артистеринге Венаның чурттакчылары чечектер эккеп тудусканнар.

Концерт доозулганының соонда австри-совет ниитилелдиң төлөөлекчилери ансамбльдиң удуртукчузунга байыр чедиргеннер.

Совет дайынчылар-биле байырлыг чарлыышкын байырлаашкын-биле доозулган. Шөлдүң янзы-бүрү черлериниң совет дайынчыларга байыр чедирген алгылар болгаш найыралдыг күзелдер дыңналын турган.

(СЭТА).

Кыдатта чаа пароход

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң корреспондентизиниң Харбинден дамчыдып турарын өзугаар алырга, «Пекин» деп чаа бараан-пассажир пароходу Сунгари хемни куду баштайгы эжиндириишкинин эгелээн.

«Пекин» болза, Сунгари хемде, эң улуг пассажир пароходу болур, оон суг-ишкири 300 тонна, 720 пассажирлерни олуртуп ап болур. Ол пароходту улус эрге-чагыргазының тургустунарынга чедир чүгле судно-лар септеп турган Харбинниң судно септээр черинге тутқан.

(СЭТА).

Барыын Германияда ажыл соксадыышкынныг шимчээшкин

БЕРЛИН. Барыын Германияның элээн хөй хоорайларында, а ол ышкаш Барыын Берлинде амыдыралдың өртек-үнелиниң өскени-биле, үндүрүглериниң бедээни-биле, боттуг ажыл төлевириниң кудулааны-биле холбаштыр ажыл төлеврин бедидерин негээн ажылчыннарның ажыл соксадыышкыннары ийи неделя үргүлчүлеп турар. Барыын-герман ажылчыннар ол демиселдиң чорудулгазында чамдык чедиишкиннерни чедип алган.

Парлалганың дыңнадыгларын өзугаар алырга, неделя дургузунда ажыл соксаткан Касселде Хеншель-верке деп фирманың үш заводтарының 10 мың ажылчыннары төлевирни бедидер дугайында айтырыгның талазы-биле металлистерниң профэвилелиби-биле чугаалажыышкыннарны эгелээринче заводтарның дирекциязын, а ол ышкаш бүдүрүлге эвлериниң каттыжыышкыннарының төлөөлекчилерин албадапкан. Ажылчыннар чугаалажыышкычнар таарымчалыг түңнелдерни берзин деп негелде-биле ажыл соксадыышкынын соксаткаш ажылче үндүвүс, бир эвес негелде күүсетиннес болза ажыл соксадыышкыны дагын эгелээр апаар деп медеглээннер. Оон аңгыда ажылчыннар ажыл соксадыышкынының бүгү хүннериниң дургузунда ажыл төлевирин төлеп бээрин чедип алганнар.

Касселде ол ажыл соксадыышкынының доозулганы-биле холбаштыр, а ол ышкаш бүдүрүлге эвлери Гамбурггтың «Говальт-верфт» деп судно тудар черинче бөлүк штрейкбрехерлерни киирер аргалыг болганын ажыглап алгаш, барыын-герман буржуаз парлалга сөөлгү үеде калбарган ажыл соксадыышкынныг шимчээшкин доозулган деп чарлаарынга далашкан.

Шынында ажыл соксадыышкынныг демисел үргүлчүлеп турар.

Парлалга дыңнадыындан алгаш көөрге, «Говальт-верфт» верфиниң ажыл соксаткан ажылчыннары август 29-та митингге чыылган, ажыл төлевирин бедидер дугайында негелдени хандырын дээш демиселди үргүлчүлээринге боттарының беленин база дагын онзалап демдеглээннер. Ажыл соксадыышкынының комитеди парлалга конференциязы организастаан, Гамбурггтың судно тудар верфилеринде ажыл соксадыышкыны доозулган дугайты буржуаз парлалганың бадыткалдарын сойгалап илереткен. Ажыл соксалыышкынычын бүдүүзүнде туттуруп хоругдатырган ажыл соксадыышкынының комитединиң кежигүнү Юрген Бартумну ажылчыннар хостап ап четикен.

Люнбургтың, Ульценниң болгаш Норденхамның 1800 ажылчын тудугжулары, Барыын Берлиниң 1300 штукатурлары, а ол ышкаш Барыын Германияның улуг эвес эвлээн хөй бүдүрүлгелериниң ажылчыннары ажыл соксадыышкынын үргүлчүлеп турар. Ол ажыл соксадыышкыннары профэвилелдериниң удуртулгазының талазындан чүүлдүгүнүүшкүн болгаш деткимче чокка ук бүдүрүлгелериниң ажылчыннарының инициативазын өзугаар эгелээни бодунче кичээнгейни эвлдирип турар.

АДН агентилелиниң дыңнатканын өзугаар алырга, Германияның социал-демократтыг партиязының парлалга албанының чери Касселде болгаш Гамбурггта ажыл соксадыышкыннары Барыын Германияның ниитилел-политиктиг тургузуу-биле холбаалыг айтырыгларга үзүп турар, тодаргайлаарга политика талазы-биле ужуруткалыг болуп турар деп айыткан.

Барыын-герман ажылчы чоннарның ажыл төлевирин бедидер дээш амгы үеде 4 миллион ажыг кижи киржип турар демисели Барыын Германияның чагырыкчы бөлүктеринде дүвүрээзиниң чылдагааны болуп турар.

(СЭТА).

Англияның ажылчы чоннары ажыл төлевирин бедидери дээш демисежип турар

ЛОНДОН. Англияның солуннарының дыңнадыгларын өзугаар алырга, сөөлгү үеде Англияның ажылчы чоннары амыдыралга хереглээр түүлдериниң өртээ улгадып турарының хараазы-биле ажыл төлевирин өстүрер дугайында негелделерни күштелдирип турарлар. «Дейли телеграф энд морнинг пост» деп солуннун айтып турары болза, амгы үеде кол бүдүрүлге черлериниң адырларының эвээш-ле дээрге 6 миллион ажылчыннары ажыл төлевирин улгаттырар дугайында негелдени кылган. —«Тейли геральд» деп солуннун дыңнадып турары, көдээ ажыл-агыйның 600 мың ажылчыннары ажыл төлевирин улгаттырарын база негеп турарлар.

(СЭТА).

Япон ажылчыннарның демисели

ТОКИО. Японнадан алдынган медээни өзугаар алырга, ажыл төлевирин бедидер дээш бүдүрүлге эвлери-биле бо чылдың апрельден эгелээн демисел чорудуп келген синтетиктиг волокно бүдүрериниң талазыбиле кол чеди фирмаларның ажылчыннары ажыл төлевирин 7,3 хуу улгаттырып, тиилелгени чедип алганнар.

(СЭТА).

Япония. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң атомнуг дайынның белеткелинге удур Вена Кыйгырыының адаанга ат салыышкынының чылдазы.

Чурукта: Барыын Токиода ат салыышкыннарын тайбың талалакчыларының чыып турары.

Парламентилер аразының эвилелиниң 44-кү конференциязының резолюциязы

ХЕЛЬСИНКИ. Парламентилер аразының эвилелиниң чугаалашкан, айтырыгларга хамаарыштыр элээн хөй резолюцияларны хүлээп алган 44-кү конференциязы доозулган, улустар аразының дүшкүүрлүг чоруктарын улам ыцай кошкадырынга, янзы-бүрү ниитилел системаларлыг чурттарның аразынга кады ажылдажылганы талаарыштырарынга болгаш бүзүрежир чорукту доктаадып тургузарынга ол резолюциялар чугула ужур-дузалыг.

Кожа-хелбээ догуннаашкынның юридиктиг болгаш моральдыг принциптериниң дугайында айтырыгның талазы-биле резолюцияда бүгү нацияларның аразынга тайбың кожа-хелбээ догуннаашкын бүгү улустарның күзел-чүткүлдеринге таарыып турар, ол чорук бодунуң ээлчээнде улустар аразының эргезинде болгаш ылаңгыя девискээр талазы-биле бүдүн турар чорукту, халдашпас чорукту кайыкайызының хүндүлээрин көрүп турар принциптерни сагыырын, иштики херектерни холгаарлаарындан ойталаарын, империалистиг планнардан болгаш раса талазы-биле ылгай көрүүшкүннерден ойталаарын бүгү чазактардан негеп турар деп чүвени онзалап демдеглээн. Маргылдаалыг айтырыгларны тайбың арга-биле шиитпирлээринче күрүнелерни кыйгырып турар.

Улустар аразының айыыл чок чорудунуң болгаш чепсегленишкиннерни дүжүрериниң айтырыынга хамаарыштыр хүлээп алдынган резолюция чазактар бүгү чурттарга коллективтиг айыыл чок чорудуун системазын тургузарының угланыышкынынга хөделзин дээш бүгү дедегейниң парламентилери боттарының чазактарынга идиг бээрин кыйгырып турар. Чепсегленишкиннерни дүжүрер дугайында француз-англи саналдар КНО-нуң Кол Ассамблеязының база атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар дугайты улустар аразының кады ажылдажылгазын хөгжүдериниң эргежок чугулазының дугайында чедип алдынган дугуржулганын үндезини болганын демдеглээш, конференция болза, атомнуг, водородтуг болгаш аналы чепсекке контрольду доктаадып тургузарынче, массалыг узуткаашкынның чепсээн хоругдаарынче болгаш чепсектиг күштерни таарыштыр кызырарынче кыйгырган. Чепсегленишкиннерни дүжүрер дугайында дугуржулганы чарарынче угланган бүгү хемчеглерни алырын конференция негээн.

Экономиктиг кады ажылдажылга дугайында резолюцияда ону төгжүдерин тайбын кожа-хелбээ догуннаашкынның эң чугула чүүлдериниң бирээзи дээрзин онзалап демдеглээн. Экономиктиг характерниң кызыгаарлаашкыннарындан ойталаар дугайында болгаш садыг дугуржулгаларының санын көвүдедир дугайында дугуржуп алырынга дузалап болгу дег бүгү делегей конференциязын эң чоокку үеде организастаарынче бүгү парламентилерни парламентилер аразының эвилели кыйгырган.

Культурлуг солчуушкун дугайында айтырыг талазы-биле конференция эртемнин болгаш культураның характерлиг медээлерни солчурунга хамаарыштыр, кижилерниң хостуг аргыжыышкынынга хамаарыштыр ЮНЕСКО-нуң конвенциязын болгаш сүмезин чүүлүг деп көөрүнче парламентилерни кыйгырып турар шиитпирлерни хүлээп алган.

Парламентилер аразының эвилелин быжыглаар айтырыг талазы-биле тускай резолюция хүлээп алдынган, парламентилер аразынга дорт харылзааларны доктаадып тургузар дугайында ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Декларациязында кирген саналды-ында сеткил ханыышкыны-биле демдеглээн. Конференция парламентилерниң ат-алдарын бедидериниң эргежок чугулазынче бүгү парламентилериниң кичээнгейин углаан болгаш оларны—тайбыңны быжыглаарынче, а бүгү нацияларны—парламент институттарын хөгжүдеринче база катап кыйгырган.

Өске резолюциялар ажылчын күжүн хуваар талазы-биле политикага база ажыл чоктаалыышкынга удур демиселге, парламентилер даргаларының бүрүн эргелеринге болгаш янзы-бүрү чурттарның дээди өөрдилге черлеринге алдынган дипломнарның дең үнелиинге хамаржып турар. Көжүрткен кижилериниң айтырыы амдыгаа чедир шиитпирлетинмээнин дугайты конференция хараадалын илергейлээн.

(СЭТА).

Аргентинада болуушкуннар

НЬЮ-ЙОРК. Буэнос-Айрестен алдынган парлалганың дыңнадынын өзугаар алырга, Аргентина республиканың президентизи Хуан Д. Перон 6 миллион кежигүннерлиг болуп турар перонист партияның болгаш күш-ажылның бүгү-ниити конфедерациязының кежигүннеринге чагаа чоруткан, ол чагаага президент «бир эвес бо чорук чуртка тайбыны (политиктиг — **редакцияның тайылбыры**) магадылаар болза», ол республиканың президентизи дүжүлгеден дүжүп бээрин саналдап турар.

Президент Пероннуң ол саналының дугайында дыңнадыгны перонист партияның дээди чөвүлелиниң даргазы Александро Лелойром-биле кады радиога чүве чугаалаан күш-ажылдың бүгү-ниити конфедерациязының секретары Юго Дг Пьетро кылган. Пероннуң дүжүп бээринге удур ниити национальдың ажыл соксадыышкынын доп-дораан чорударынче конфедерацияның 2400 профэвилел организацияларын Пьетро кыйгырган. Ева Перон хоорай ажыл соксадыышкынынга хамыктың мурнунда хаара туттурган. Конгресстиң кежигүннери перонистер конгресстиң онза сессиязын чыылдырар дугайын чарлаан, дыңнадып турары-биле ажыл, ол сессияга олар президентиниң дүжүп бээринге удур бадылаарының саналын үндүрерлер.

Дыңнадыг соонда Буэнос-Арйеске Перонну деткээн болгаш оон албан дужаалындан дүжеринге удур массалыг чыскаалдар эгелээн. «Перон ол хевээр артар ужурлуг!» деп эге-биле найыслалдың солуннары кончуг дүрген үнген.

Албан-дужаалындан дүжер дугайында Пероннуң саналы июль 16-да болган чазакка удур чепсектиг үймээнниң буурап дүшкениниң соонда идепкейжип турар буржуаз оппозицияның ажыл чорудулгазы-биле холбажып турар деп демдеглеп турар. Ол чепсектиг үймээнниң үезинде колдуунда хамааты чурттакчыларның иштинден 360 кижи өлүрткен болгаш 600 ажыг кижи балыглаткан. Шериг-далай флодунуң кезектериниң үндүргени үймээнниң үезинде командылал черлери АКШ-тың шериг-далай бөлүктери-биле сырый харылзаалыг турган деп аргентин солуннар демдеглээннер. Ол үймээн чоннуң талазындан деткимче чок болганындан буурап дүшкен. Аргентинага политиктиг чөрүлдээлерни өөскүдүп үндүрген даштыкы чурттарның бөлүктериниң чуртка дүшкүүрлүг чорукту үргүлчүлээр болгаш күштелдирер деп орадлажыышкынга шажынчы клерикалдарны ажыглап турары онза чиктиг.

(СЭТА).

Англи-америк экономиктиг харылзааларга хамаарыштыр

ЛОНДОН. Англиядан АКШ-че бараанар болгаш дериглер бээринче шаптык-моондак тургузарынче угланган америк эргечагыргаларның ап чоруткан янзы-бүрү хемчеглери Англияның ажыл-херекчи болгаш политиктиг бөлүктеринге улуг таарымча чок чорукту болдурган. Ол хемчеглерге «Чиф Джозеф дэм» деп америк гидроэлектростанцияга хереглээр электротехниктиг дериглерни бээр дугайында англи саналдардан ойталаан чорук хамаржыр.

Лондон парлалгазында чарлатынган тускай дыңнадыг өзугаар алырга, даштыкы херектер министриниң оралакчызының дузалакчызы Гарольд Каччиа АКШ-тың херектеринге бүзүретирген кижини август 26-да министерствога чалап эккелгеш «Чиф Джозеф дэм» деп гидроэлектростанцияга хереглээр генераторлар болгаш трансформаторлар бээриниң дугайында Англияның электротехниктиг компаниязының саналындан ойталаанын холбаштыр даштыкы херектер министерствозунуң ханы хомудалын аңаа илереткен. Ол дериглер өртек талазы-биле америк дериглерден чиик болуп турар. «Бо дугайын Даллеске дыңнадырын» Каччиа АКШ-тың херектеринге бүзүретирген кижиден дилээн.

(СЭТА).

Англияның компанияларының кончаазының өзүлдези

ЛОНДОН. «Күш-ажылдың айтырыгларының дугайында шинчилел бюрозу» деп англи организациясының бюллетининде парлап үндүрген саннарны ап көөрге, бо чылдың баштайгы 7 айларының иштинде Англияның 2322 компанияларының кончаазы эрткен 1954 чылдың ол үезинге деңнээрге 12,8 хуу өскен болгаш 1389 миллион фунтстерлинг четкен.

«Дейли Уоркер» солуннуң дыңнадып турары-биле алырга, судно болгаш машина тудуунуң үлетпүрүнүң ажылчыннарының профэвилелдериниң конфедерациязының конференциязына чоокта чаа чүве чугаалап тургаш, конфедерацияның даргазы Бразертонуң медеглээни болза, электромашиналар тудуунуң болгаш радионуң компанияларының кончаазы эрткен чылдаазы-биле деңнээрге 25 хуу, ниити машиналар тудуунуң компанияларының кончаазы 27 хуу, автомобиль болгаш ужар-чүүл фирмаларының — 20 хуу өскен.

(СЭТА).

Великобританияның болгаш соңгу Ирландияның чиик атлетиктериниң шилиндек командазының Совет Эвилелиниң шилиндек командазы-биле ам болур ужуражыышкыны

Сентябрь 11-де Москвага, деп «Динамо» стадионга чиик атлетиканың талазы-биле улустар аразының эш-хуу ужуражыышкыны болур. Великобританияның болгаш Соңгу Ирландияның шилиндек командазы Совет Эвилелиниң шилиндек командазы-биле ужуражыр.

Великобританияның болгаш Соңгу Ирландияның шилиндек командыларының Совет Эвилелинге келир чоруу эрткен чылын Англияга совет спортсменниериниң чораан чалаашкынынга харыы болур.

«Динамо» стадионунга болур маргылдаа чиик атлетиканың 30 хевирлериниң талазы-биле — оолдарга 20 хевириниң талазы-биле болгаш хереөженнерге — 10 хевириниң талазы-биле чорутунар. Команда бүрүзүнге 65 чиик атлетиктер турар. Чарыш оруунга москвачылар ырак дистанцияга маңнаарының талазы-биле эң дүрген маңнакчыларның бирээзи Д. Чатуэйну көөрлер. Москвага сураглыг англи чиик атлетиктер Д. Эллис, Б. Хьюсон, К. Вуд, Д. Джонсон, Р. Шоу, Д. Дислей, Д. Скривенс, П. Сиборн болгаш өскелер-даа келирлер.

Совет командага Л. Бартенев, Б. Токарев, В Куц, Н. Маричев, В. Власенко, О. Григалка. М. Кривоносов, Г. Виноградова, З. Сафронов, Н. Откаленко. Н. Пономарева, Г. Зыбина, А. Чудина болгаш өскелер-даа кирер.

Совет Эвилелиниң чиик атлетика секциязы Великобританияның болгаш Соңгу Ирландияның шилиндек командазы Москвага сентябрь 7-де чедип келириниң дугайында дыңнадыгны алган.

(СЭТА).

Судтуң залындан

Сүт-Хөл районнуң улус суду Сүт-Хөл МТС-тин ажылдакчызы Ира Ондарны хулиган өзу-биле күштөөн, Киров аттыг колхозтуң колхозчузу Монгуш Чылбакоолдуң кем-бурулуг херээн үзүп шииткен.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң 1949 чылдың январь 4-теги Чарлыының бирги чүүлү-биле Монгуш Чылбакоолду 13 чылла эдип чазаар күш-ажыл лагеринге хоругдап шииткен.

Д. ДАМДЫН-ООЛ.
Райсудтуң улус төлөөзи.

Редактор Д. О. БЕГЗИ.

Шөйүндүнүң халдавырлыг аарыглары —

—аъш-чемден, сугдан болгаш холдарның хирлиинден дамчып неп-терээр.

Халдаарының дөстелгелери болза, аарыг чораан болгаш кадык кижилериниң бациллостуг аарыгларындан болур.

Сугну болгаш сүттү чүгле хайындыргаш ижиңер.

Каттарны, ногааны болгаш чимисти үргүлчү чуңар, база оларны изиг суг-биле чуп арыглаңар.

Қандыг-даа хир, чам болган сөөлүнде аъш-чемни чиириниң мурнунда саваң-биле холуңарны ыяавыла чуңар.

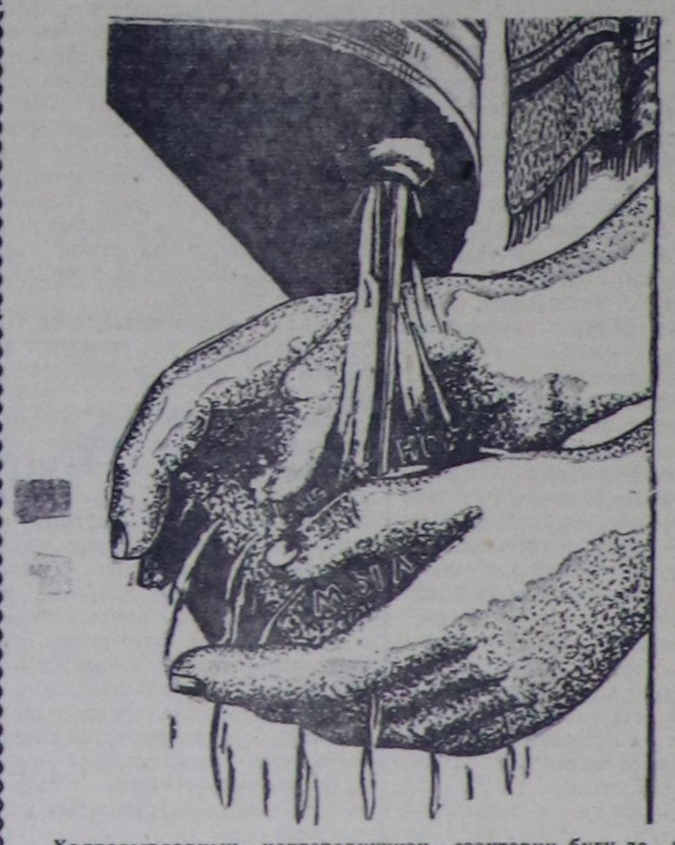

Халдавырларның нептередикчизи—сээктерни бүгү-ле аргалар-биле болгаш чепсек-хередселдер-биле узутканар.

Бодуңарны болгаш уругларны баш бурунгаар, чогуур өй-шаанда тарыдыңар.

Аарыг кижилерни эмнелгеге доп-дораан чедириңер.

Санитар-гигиеналыг нормаларны болгаш корум-чурумну күүсетпишаан, силер бодуңарны болгаш долгандыр турар чонну ижин тифинден болгаш дизентериядан камгалаңар.

ТЫВА ОБЛАСТЫҢ САНИТАР ЧЫРЫДЫЫШКЫН БАЖЫҢЫ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 3—62, редакторнуң оралакчызының, иштики информация киргизиниң—3—88, харыысалгалыг секретарының 4—98, партийжи амыдырал, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт, көдээ ажыл-агый киргизиниң 3—68, культура болгаш амыдырал, чагаа киргизиниң база бухгалтериянын—3—65

ТС—02312

Культура эргелелиниң типографиязы